

สภาพทั่วไปของจังหวัดสมุทรสาคร

2.1 ลักษณะทางกายภาพของจังหวัดสมุทรสาคร

2.1.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

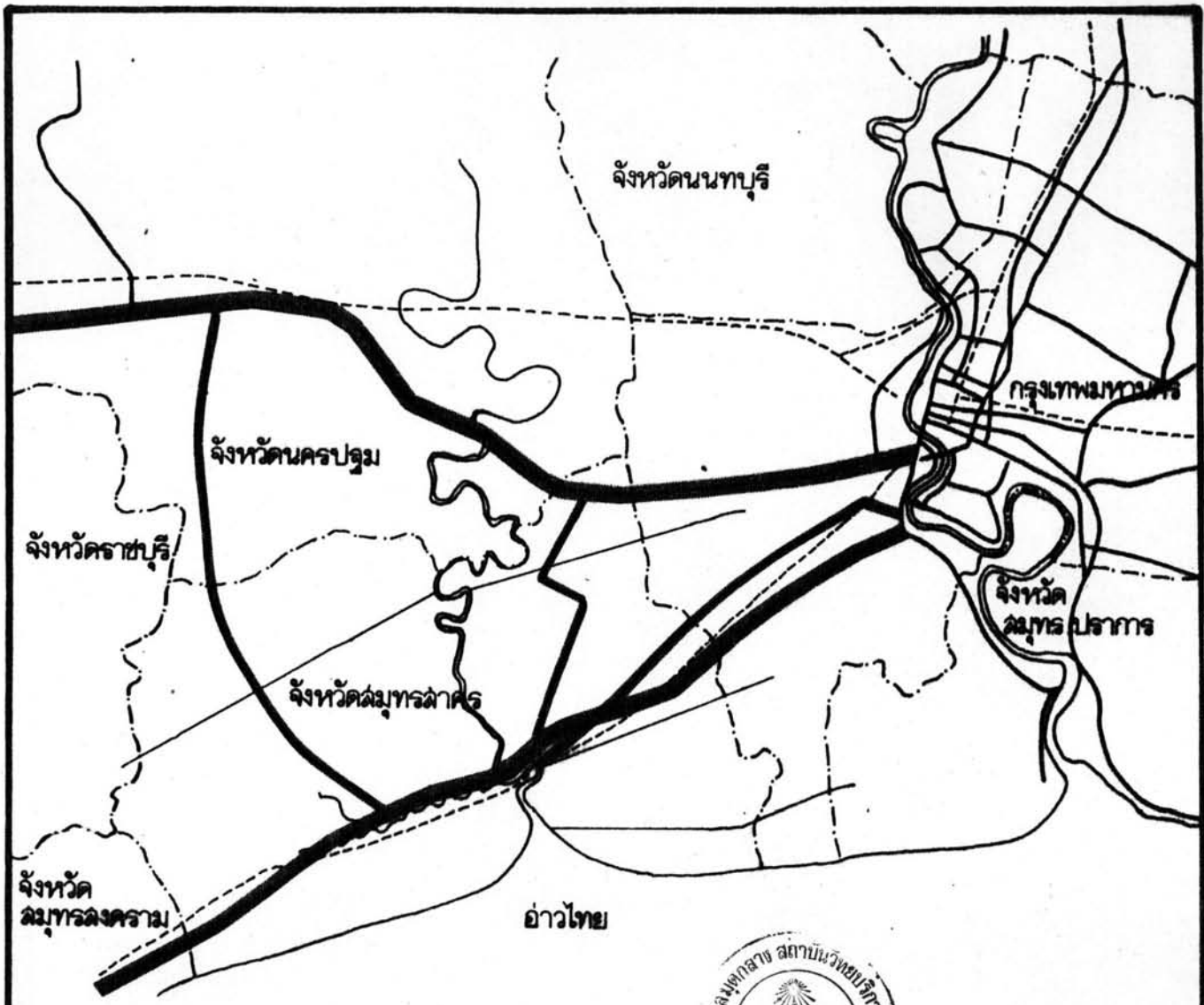
จังหวัดสมุทรสาครเป็นจังหวัดชายทะเลของประเทศไทย ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ตอนล่างของภาคตะวันตก ประมาณเส้นรุ้งที่ 130 องศาเหนือ และเส้นแวงที่ 100 องศาตะวันออก มีเนื้อที่ประมาณ 525,000 ไร่¹ หรือประมาณ 828.01 ตารางกิโลเมตร¹ อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครโดยทางรถไฟสายแม่กลอง 31.10 กิโลเมตร และโดยทางรถยนต์ตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 35 (สายธนบุรี-ปากท่อ) 30 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดต่าง ๆ ดังนี้

ทิศเหนือ	จดจังหวัดนครปฐม
ทิศตะวันออก	จดกรุงเทพมหานครและจังหวัดสมุทรปราการ
ทิศตะวันตก	จดจังหวัดสมุทรสงคราม และจังหวัดราชบุรี
ทิศใต้	จดอ่าวไทย

2.1.2 ลักษณะภูมิประเทศ

จังหวัดสมุทรสาคร เป็นบริเวณดินดอนลุ่มเหลี่ยมปากแม่น้ำท่าจีน โดยมีแม่น้ำท่าจีนไหลผ่านตอนกลางของพื้นที่ในลักษณะจากเหนือลงใต้ ลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดจะแตกต่างกันเป็น 2 ประเภทคือ ทางตอนเหนือ โดยทั่วไปจะเป็นที่ราบลุ่ม เหมาะแก่การเพาะปลูก ส่วนทาง

¹จังหวัดสมุทรสาคร, สำนักงานจังหวัด. สรุปข้อมูลราชการจังหวัดสมุทรสาคร พ.ศ. 2521.

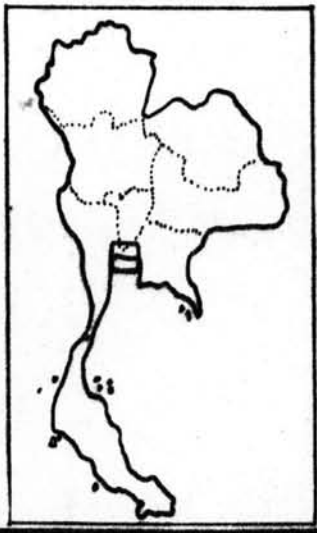
แสดง : ที่ตั้งของจังหวัดลพบุรี

- สัญลักษณ์ :**
- ทางหลวงแผ่นดิน
  - ทางหลวงจังหวัด
  - ทางรถไฟ
  - แม่น้ำสำคัญ
  - เส้นแบ่งเขตจังหวัด

ที่มา : กรมทางหลวงแผ่นดิน

แผนที่ 2.1

ตอนใต้ของจังหวัดเป็นพื้นที่ติดทะเล มีบริเวณดินเลนที่น้ำทะเลขึ้นถึงและป่าชายเลนซึ่งเหมาะแก่การทำนาเกลือและเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ จังหวัดสมุทรสาครมีฝั่งทะเลยาวประมาณ 48 กิโลเมตร ตัวที่ตั้งของจังหวัดหรือตำบลมหาชัยอยู่ห่างจากฝั่งทะเลประมาณ 2 กิโลเมตร พื้นที่ที่มีความสูงจากระดับน้ำทะเล 1-2 เมตร

2.1.3 ภูมิอากาศ อุณหภูมิ และปริมาณน้ำฝน

ภูมิอากาศของจังหวัดสมุทรสาครจะอยู่ภายใต้อิทธิพลของลมประจำถิ่น คือ ลมบก ลมทะเล และลมประจำฤดู ได้แก่ ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ และลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ จังหวัดสมุทรสาครมีภูมิอากาศแบ่งได้เป็น 3 ฤดูคือ

ก.) ฤดูหนาว ตั้งแต่เดือน พฤศจิกายน-กุมภาพันธ์ อุณหภูมิต่ำสุดในเดือน ธันวาคม-มกราคม ประมาณ 16.8 องศาเซลเซียส

ข.) ฤดูร้อน ตั้งแต่เดือนมีนาคม-พฤษภาคม ร้อนที่สุดในเดือนเมษายน ประมาณ 32 องศาเซลเซียส

ค.) ฤดูฝน ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม-พฤศจิกายน ฝนตกหนักที่สุดในเดือนกันยายน-ตุลาคม โดยมีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยปีละประมาณ 1,621.8 มิลลิเมตร

2.1.4 สภาพพื้นที่ดินและคุณภาพดิน (ดูแผนที่ 2.2 และตารางที่ 2.1)

ดินในเขตจังหวัดสมุทรสาครเกือบทั้งหมดเป็นดิน เกิดจากการทับถมของดินตะกอน ตามที่ราบลุ่มแม่น้ำ ปากแม่น้ำและชายทะเล (Alluvial soils, on recent marine alluvium level) ประกอบด้วยชุดดินสำคัญ ๆ ได้แก่ ชุดดินท่าจีน บางเลน ต่าเนินสะตวก สมุทรปราการ ธนบุรี และบางกอก โดยมีลักษณะการกระจายตัวของชุดดินเหล่านี้ในเขตพื้นที่จังหวัด อย่างเห็นได้ชัด กล่าวคือ ทางตอนเหนือของจังหวัด บริเวณฝั่งซ้ายของแม่น้ำท่าจีน จะมีชุดดินบางเลน และต่าเนินสะตวกเป็นส่วนใหญ่ จัดเป็นบริเวณที่มีดินอุดมสมบูรณ์ที่สุดของจังหวัด ส่วนทางตอนเหนือ บริเวณฝั่งขวาของแม่น้ำท่าจีน จะมีชุดดินบางกอก ซึ่งมีความอุดมสมบูรณ์ค่อนข้างสูงเช่นกัน จึงสามารถปลูกข้าว และทำสวนผลไม้ได้อย่างได้ผลดี สำหรับทางตอนล่างของจังหวัด ตั้งแต่ตอนกลางจังหวัดเรื่อยลงมาจนจดทะเล หรือมีพื้นที่ประมาณครึ่งหนึ่งของพื้นที่ทั้งหมดของจังหวัด จะมีชุดดินท่าจีนแม้ตัวเป็นบริเวณกว้าง โดยมีชุดดินสมุทรปราการ กระจายตัวอยู่เป็นหย่อม ๆ ดินท่าจีนเป็นดินเค็ม มีความอุดมต่ำ

ไม่เหมาะกับการเกษตรกรรม เมื่อดินส่วนใหญ่เป็นดินเหนียวจัด บริเวณตอนติดกับฝั่งทะเล พื้นที่ละ
มีน้ำทะเลท่วมถึงตลอดปี จึงเป็นบริเวณที่ใช้ทำนาเกลือและเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ พืชพรรณส่วนใหญ่
เป็นพวก Halophyte เป็นป่าไม้ชายเลนซึ่งได้แก่ จาก ไม้แฉ่ม โกงกาง ตะบูน ไม้ขาวต ไม้ตาตุ่ม
 ฯลฯ

สำหรับระดับน้ำใต้ดินนั้น น้ำในชั้นระดับต้นจะมีรสกร่อยและเค็มไม่อาจน้ำมาใช้
ได้จึงต้องใช้น้ำสดจากชั้นที่ลึกลงไปประมาณ 500 เมตร ซึ่งสามารถสูบน้ำได้ในปริมาณสูงถึง 1,700-
1,800 แกลลอนต่อนาฬิกา

มาตราส่วน 1:25,000

จ. ราชบุรี

จ. นครปฐม

กรุงเทพฯ

อ่าวไทย

ค. สมุทรสงคราม

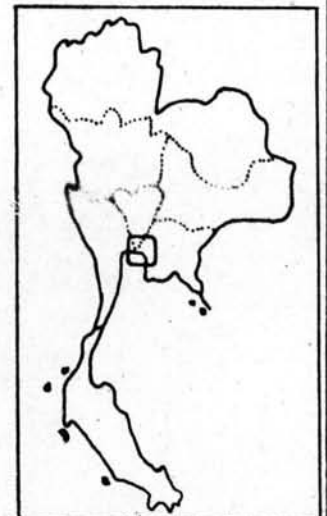
แสดง : ประเภทและชุดดิน

แผนที่ : 2.2

สัญลักษณ์ :

	ท่าจีน		บางเลน
	สมุทรปราการ (เกลือจัด)		อนนบุรี
	สมุทรปราการ		ตำบ.เนินมะควก
	บางกอก		บางน้ำเปรี้ยว
	บางกอก (ที่ต่ำ)		นาเกลือ บ่อเค็มทุ่ง

ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรฯ

ตารางที่ 2.1 คุณภาพและความเหมาะสมในการใช้ประโยชน์ของดินในจังหวัดลุ่มทรล้าคร

ชนิดของดิน	คุณภาพและความเหมาะสมในการใช้ประโยชน์
1. ดินท่าจีน	- เป็นดินเค็ม น้ำทะเลท่วมถึงเกือบตลอดปี ระบายน้ำเร็ว เป็นป่าชายเลน ทำนาเกลือ และเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ
2. ดินลุ่มทรปรากฏาร (เกลือสด)	- เป็นดินเค็ม น้ำทะเลท่วมถึง มีวัชพืช และพืชที่ทนต่อความเค็มได้ดี
3. ดินลุ่มทรปรากฏาร	- เป็นดินที่มีความอุดมปานกลาง พัฒนาโดยการใส่ปุ๋ยและทำเขื่อนกั้นน้ำทะเล จะสามารถปลูกข้าวได้
4. ดินบางกอก	- เป็นดินที่มีความอุดมค่อนข้างสูง เหมาะสำหรับปลูกข้าวนาต้ำ หากเป็นบริเวณที่มีน้ำเพียงพอในฤดูแล้งจะสามารถปลูกข้าวหรือพืชไร่ได้
5. ดินบางกอก (ที่ต้ำ)	- เป็นดินที่มีความอุดมค่อนข้างสูง และมีน้ำจากแม่น้ำท่าจีนท่วมถึงในฤดูฝน สามารถปลูกข้าวนาหวานได้
6. ดินบางเลน	- เป็นดินที่มีต้นกำเนิดจากตะกอนน้ำกร่อย มีความอุดมสูง เหมาะกับการปลูกข้าวนาหวาน มีน้ำท่วมถึงจึงไม่เหมาะกับการปลูกพืชไร่
7. ดินธนบุรี	- เป็นดินที่มีความอุดมปานกลาง เหมาะกับการทำสวนผลไม้ และยกร่องปลูกผัก
8. ดินต้ำเนินล้ะตวก	- เป็นดินที่มีความอุดมสูงตามธรรมชาติ เหมาะกับการปลูกผัก และทำสวนผลไม้

ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตร

2.1.5 สภาพการใช้ที่ดินจังหวัดสมุทรสาคร (ดูแผนที่ 2.3 และตารางที่ 2.2)

การใช้ที่ดินในจังหวัดสมุทรสาคร จะใช้ประโยชน์จากที่ดินทางด้านเกษตรกรรม เป็นส่วนใหญ่ ในปี พ.ศ. 2521 จังหวัดจะมีพื้นที่เพื่อการเกษตรถึง 325,524 ไร่ จากพื้นที่จังหวัด 525,000 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 62.01 ของพื้นที่ทั้งหมด พื้นที่อีกร้อยละ 38 จะเป็นพื้นที่ที่ถูกใช้ประโยชน์ด้านอื่น ๆ เช่น เป็นชุมชนเมือง (Urban area) ร้อยละ 9.75 เนื้อที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ร้อยละ 7.74 พื้นที่นาเกลือร้อยละ 2.76 พื้นที่ป่าโกงกาง (Mangrove) ร้อยละ 7.10 นอกนั้น เป็นแหล่งน้ำ และถนนอีกประมาณร้อยละ 10.68 ของเนื้อที่ทั้งหมด

จากแผนที่แสดงการใช้ที่ดิน จะพิจารณาบริเวณเกษตรกรรมได้ดังนี้ บริเวณตอนเหนือของจังหวัดจะเป็นที่ราบลุ่ม ใช้ทำนาเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ในเขต อ.บ้านแพ้ว และ อ.กระทุ่มแบน ทั่วประเทศ ในพื้นที่ดังกล่าวนอกจากการปลูกข้าวซึ่งเป็นเศรษฐกิจที่สำคัญแล้วยังมีการปลูกไม้ยืนต้นจำพวกมะพร้าว ทำสวนผลไม้ ทำไร่ และการยกร่องปลูกผัก กระจายทั่วไป โดยเฉพาะบริเวณริมฝั่งแม่น้ำท่าจีน สำหรับพื้นที่ตอนใต้ของจังหวัด หรือครอบคลุมพื้นที่ อ.เมืองฯ นั้น เป็นบริเวณที่ไม่เหมาะทำการเกษตร เพราะเป็นพื้นที่ติดทะเล การใช้ที่ดินจึงปรากฏในลักษณะการทำนาเกลือ การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การทำสวนจาก สวนหิน จากพื้นที่ป่าโกงกาง ซึ่งด้วยเทคนิคการเกษตรสมัยใหม่ได้เปลี่ยนแปลงสภาพของสวนจาก มาทำการปลูกสวนมะพร้าวมากขึ้น

007588

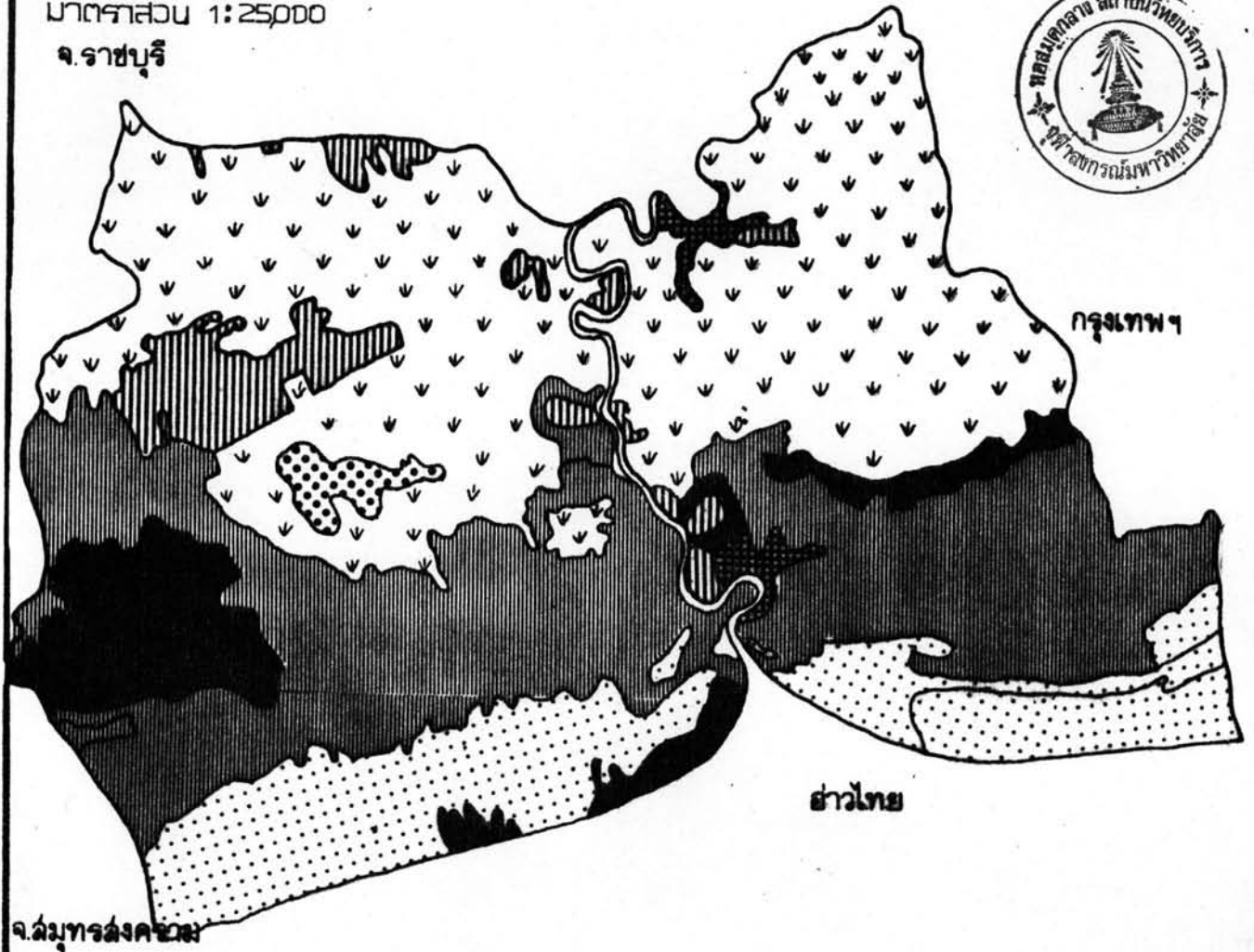

มาตราส่วน 1:25000
จ.ราชบุรี

จ.นครปฐม

กรุงเทพฯ

อ่าวไทย

จ.สมุทรสงคราม

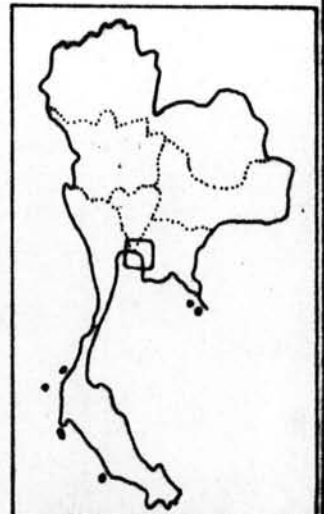
แสดง : การใช้ที่ดินของจังหวัดลุ่มทรล่ำคร พ.ศ. 2517

แผนที่ : 2.3

สัญลักษณ์ :

	ชุมชนเมือง		นาเกลือและบ่อเลี้ยงกุ้ง
	ที่นา		ป่าชายเลน
	สวนผลไม้และไม้ยืนต้น		บ่อปิ้ง
	มะพร้าว		

ที่มา : กองสำรวจที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

ตารางที่ 2.2 การโยกที่ดินของจังหวัดสมุทรสาคร

ประเภท	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
1. เนื้อที่ถือครองการเกษตรที่สำคัญ	325,524	62.01
1.1 เนื้อที่ปลูกข้าว	191,909	36.55
1.2 เนื้อที่ปลูกไม้ยืนต้น, ผลไม้	94,204	17.94
1.3 เนื้อที่ปลูกผัก	35,988	6.86
1.4 เนื้อที่ปลูกพืชไร่	3,423	0.65
2. เนื้อที่โยกประโยชน์ด้านอื่น ๆ	199,476	37.99
2.1 เนื้อที่นาทุ่งและบ่อปลา	40,646	7.74
2.2 เนื้อที่ป่าโกงกาง	37,091	7.10
2.3 เนื้อที่นาเกลือ	14,465	2.76
2.4 เนื้อที่บริเวณเมือง	51,193	9.75
2.5 อื่น ๆ	56,081	10.68
รวม	525,000	100

ที่มา : กองสำรวจที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

2.1.6 การแบ่งพื้นที่การปกครอง (ดูแผนที่ 2.4 และตารางที่ 2.3 ประกอบ)

ในปี 2521 จังหวัดสมุทรสาครแบ่งการปกครองออกเป็น 3 อำเภอ 36 ตำบล 268 หมู่บ้าน โดยแบ่งส่วนราชการเพื่อการบริหารราชการส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่นดังนี้คือ

ก.) การบริหารราชการส่วนภูมิภาค

อำเภอเมืองสมุทรสาคร มีพื้นที่ 479.71 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วย 17 ตำบล คือ ต.มหาชัย ต.ท่าฉลอม ต.โกรกกราก ต.ท่าจีน ต.บางกระเจ้า ต.บ้านบ่อ ต.บางโทรัด ต.กาหลง ต.นาโคก ต.บางหญ้าแพรก ต.นาดี ต.บ้านกระาะ ต.คอกกระบือ ต.บางน้ำฉัด ต.โคกขาม ต.ท่าทราย และ ต.พันท้ายนรสิงห์

อำเภอกระทุ่มแบน มีพื้นที่ 132 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วย 10 ตำบล คือ ต.กระทุ่มแบน ต.ดอนไก่ดี ต.บางยาง ต.ท่าไม้ ต.ท่าเสา ต.อ้อมน้อย ต.ส่วนหลวง ต.หนองนกโย้ ต.แคราย และ ต.คลองมะเดื่อ

อำเภอบ้านแพ้ว มีพื้นที่ 216.3 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วย 9 ตำบล คือ ต.ส่วนลัม ต.อ่าวแพง ต.หนองสองห้อง ต.โรงเข้ ต.ยกกระบัตร ต.หลักสาม ต.บ้านแลว ต.เส็ดริ้ว และ ต.คลองตัน

ข.) การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น

พื้นที่ที่เป็นเขตเทศบาลได้แก่ เทศบาลเมืองสมุทรสาคร มีพื้นที่ 5.9 ตารางกิโลเมตร ตั้งอยู่ในท้องที่อำเภอเมือง (ต.มหาชัย ต.ท่าฉลอม ต.โกรกกราก) มีความหนาแน่นของประชากร 7,706 คน ต่อตารางกิโลเมตร ในปี พ.ศ. 2521 และเทศบาล ต.กระทุ่มแบน มีพื้นที่ 3.46 ตารางกิโลเมตร ตั้งอยู่ในท้องที่อำเภอกระทุ่มแบน (ต.ตลาดกระทุ่มแบน) มีความหนาแน่นประชากร 3,204 คน ต่อตารางกิโลเมตร ในปีเดียวกัน รวมพื้นที่ของเทศบาลทั้งสองประมาณ 9.36 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณร้อยละ 1.13 ของพื้นที่จังหวัด

พื้นที่ที่เป็นสุขาภิบาล ได้แก่ สุขาภิบาลอ้อมน้อย มีพื้นที่ 30.40 ตารางกิโลเมตร อยู่ในพื้นที่ ต.อ้อมน้อย อำเภอกระทุ่มแบน มีความหนาแน่นประชากร 334 คน ต่อตารางกิโลเมตร ในปี 2521 และสุขาภิบาลในท้องที่อำเภอบ้านแพ้วอีกสองแห่ง คือ สุขาภิบาลหลักห้า มีพื้นที่ 96.12 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ ต.ยกกระบัตร ต.โรงเข้ และ ต.หนองสองห้อง

มีความหนาแน่นของประชากร 342 คนต่อ ตร.กม. ในปี 2521 และลูขามีบาลบ้านแพ้ว ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของ ต.บ้านแพ้ว ต.หลักสาม มีพื้นที่ 7.6 ตร.กม. ความหนาแน่นประชากร 1,621 คนต่อ ตร.กม. ในปีเดียวกัน รวมพื้นที่ลูขามีบาลทั้งสามแห่งประมาณ 134.12 ตร.กม. หรือประมาณร้อยละ 16.19 ของพื้นที่จังหวัด

สำหรับพื้นที่นอกเขตเทศบาลและลูขามีบาล หรืออยู่ในการปกครองขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 684.53 ตร.กม. หรือประมาณร้อยละ 82.67 ของพื้นที่จังหวัด มีความหนาแน่นเฉลี่ยของประชากรประมาณ 221 คนต่อ ตร.กม. ซึ่งยังเป็นความหนาแน่นที่ต่ำอยู่ โดยมีบางตำบลซึ่งมีความหนาแน่นของประชากรสูงกว่าค่าเฉลี่ยมาก เช่น ต.บางหญ้าแพรก ต.ท่าไม้ ต.ดอนไก่ดี ต.หนองนกไข่ ต.คลองมะเดื่อ และบางตำบลที่มีความหนาแน่นประชากรต่ำกว่าค่าเฉลี่ยมาก เช่น ต.นาโคก และ ต.พันท้ายนรสิงห์ ในท้องที่เขตอำเภอเมือง เนื่องจากมีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าชายเลน และนาเกลือ

ตารางที่ 2.3 การแบ่งการปกครองส่วนภูมิภาคจังหวัดสมุทรสาคร พ.ศ. 2521

ชื่อเขตการปกครอง (อำเภอ)	เนื้อที่		จำนวน ตำบล	จำนวน หมู่บ้าน	อัตราเฉลี่ย หมู่บ้าน/ตำบล	จำนวน เทศบาล	จำนวน ลูขามีบาล
	กม. ²	%					
1. อ.เมือง	479.71	57.94	17	107	6	1	-
2. อ.กระทุ่มแบน	132	15.94	10	89	9	1	1
3. อ.บ้านแพ้ว	216.3	26.12	11	72	7	-	2
รวม	828.01	100.00	38	268	7	2	3

ที่มา : กองปกครองท้องที่ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

2.1.7 เส้นทางคมนาคม

2.1.7.1 ทางบก มีเส้นทางคมนาคมติดต่อ 7 สาย ได้แก่

ก.) ทางรถไฟสายวงเวียนใหญ่-มหาชัย ตั้งต้นจากวงเวียนใหญ่ กรุงเทพมหานคร ถึงตำบลมหาชัย อำเภอเมืองสมุทรสาคร ระยะทาง 31.10 กิโลเมตร

ข.) ทางรถไฟสายแม่กลอง-มหาชัย ตั้งต้นจากสถานีรถไฟบ้านแหลม ตำบลท่าฉลอม อำเภอเมืองสมุทรสาคร ถึงสถานีแม่กลอง ตำบลแม่กลอง อำเภอเมืองสมุทรสาคร ระยะทาง 33.70 กิโลเมตร

ค.) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 35 ธนบุรี-ปากท่อ เริ่มตั้งแต่ ถนนสุขสวัสดิ์ เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร แยกเข้าจังหวัดสมุทรสาครที่กิโลเมตรที่ 28

ง.) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 สายเพชรเกษม ผ่านตำบล อ้อมน้อย อำเภอกระทุ่มแบน และมีทางหลวงจังหวัดสายเศรษฐกิจ 1 แยกจากถนนเพชรเกษมที่ กิโลเมตร 25 เข้าสู่อำเภอกระทุ่มแบน และอำเภอเมือง

จ.) ทางหลวงจังหวัดสายเศรษฐกิจ 1 ตั้งแต่ตลาดมหาชัยถึงถนน เพชรเกษม ที่ตำบลอ้อมน้อย อำเภอกระทุ่มแบน ระยะทาง 21 กิโลเมตร

ฉ.) ทางหลวงจังหวัดสายเอกชัย ตั้งแต่ตลาดมหาชัย ถึงที่ว่าการ เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ระยะทาง 29 กิโลเมตร

ช.) ทางหลวงจังหวัดสายบ้านแพ้ว-พระประโทน แยกจากทาง หลวงแผ่นดินสายธนบุรี-ปากท่อ ที่กิโลเมตร 34 ถึงที่ว่าการอำเภอบ้านแพ้ว ระยะทางยาว 12 กิโลเมตร

2.1.7.2 ทางน้ำ (ดูแผนที่ 2.5 ประกอบ)

ก.) แม่น้ำท่าจีน ต้นแม่น้ำท่าจีนแยกมาจากแม่น้ำเจ้าพระยา ที่ อำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท ผ่านจังหวัดสุพรรณบุรี นครปฐม สมุทรสาคร ไหลลงสู่อ่าวไทย ที่ตำบล บางหญ้าแพรก อำเภอเมืองสมุทรสาคร ระยะทางที่ผ่านจังหวัดสมุทรสาคร จนถึงเขตติดต่ออำเภอ สัมพราน และอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ยาวประมาณ 70 กิโลเมตร

มาตราส่วน 1 : 25,000

จังหวัดนครปฐม

กรุงเทพมหานคร

จังหวัด
ราชบุรี

อ.บ้านแพ้ว

อ.กระทุ่มแบน

คลองตำเนียบตะตอก

คลองบางช้าง

คลองภาษีเจริญ

อ. เมืองสมุทรสาคร

คลองท่าม่วง

คลองมหาชัย

คลองพิทยาลงกรณ์

คลองสุนัขหอน

อ่าวไทย

จังหวัด
สมุทรสงคราม

แสดง : ลำคลองสายสำคัญของจังหวัดสมุทรสาคร

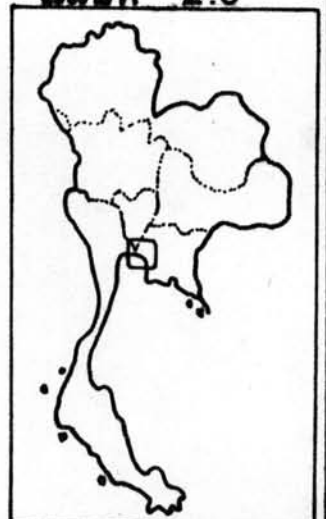
สัญลักษณ์ : เส้นแบ่งเขตจังหวัด

เส้นแบ่งเขตอำเภอ

คลอง

ที่มา : หน่วยแผนที่สถิติ สำนักงานสถิติแห่งชาติ

แผนที่ 2.5

ข.) คลองมหาชัย เริ่มจากแม่น้ำท่าจีน ตำบลมหาชัย อำเภอเมืองสมุทรสาครไปทะลุคลองด่าน คลองบางหลวง ถึงปากคลองตลาด กรุงเทพมหานคร ระยะทางยาว 60 กิโลเมตร ถ้าแยกไปทางขวาที่สถานีตำรวจนครบาลบางขุนเทียน ไปออกดาวคะนอง และจะออกสู่แม่น้ำเจ้าพระยาที่บริเวณแขวงบางประกอก เขตราชบุรีณะ

ค.) คลองสุนัขหอน เริ่มจากแม่น้ำท่าจีน อำเภอเมืองสมุทรสาคร ถึงแม่น้ำแม่กลอง จังหวัดสมุทรสงคราม ระยะทางประมาณ 20 กิโลเมตร

ง.) คลองพิทยาลงกรณ์ เริ่มจากแม่น้ำท่าจีน อำเภอเมืองสมุทรสาคร ออกสู่แม่น้ำเจ้าพระยาที่จังหวัดสมุทรปราการ ระยะทางประมาณ 27 กิโลเมตร

จ.) คลองภาษีเจริญ เป็นคลองขุดสมัยรัชกาลที่ 5 แยกจากแม่น้ำเจ้าพระยา (คลองบางหลวง) ที่ประตูน้ำภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ผ่านท้องที่อำเภอกระทุ่มแบน บรรจบกับแม่น้ำท่าจีนที่ประตูน้ำอ่างทอง อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ระยะทางประมาณ 22 กิโลเมตร

ฉ.) คลองดำเนินสะดวก ตั้งต้นจากประตูน้ำบางยาง ไหลผ่านอำเภอบ้านแพ้ว อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี และอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม ระยะทางยาวประมาณ 35 กิโลเมตร

ช.) คลองบางยาง เริ่มจากแม่น้ำท่าจีน ตำบลบางยาง อำเภอกระทุ่มแบน ผ่านอำเภอกระทุ่มแบนไปเชื่อมคลองดำเนินสะดวก ที่ประตูน้ำบางยาง ตำบลบางยาง อำเภอบ้านแพ้ว ระยะทางยาวประมาณ 2 กิโลเมตร

2.1.8 ปริมาณการจราจรบนถนนสายสำคัญของจังหวัดสมุทรสาคร

(ดูแผนที่ 2.6 ประกอบ)

จากการศึกษาปริมาณการจราจรบนเส้นทางคมนาคมที่สำคัญของจังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งทำการสำรวจไว้โดยกรมทางหลวงเมื่อปี 2520 พบว่าปริมาณการจราจรบนเส้นทางสายสมุทรสาคร-อ้อมน้อย (ถนนเศรษฐกิจ 1) และเส้นทางสาย สมุทรสาคร-บางขุนเทียน (ถนนเอกชัย) มีปริมาณการจราจรสูงสุดถึง 13,729 และ 13,070 คันต่อวัน ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากถนนทั้ง 2 สายเป็นถนนที่นำเข้าสู่ศูนย์กลางชุมชนใหญ่ของจังหวัดและเป็นถนนที่เชื่อมระหว่างเทศบาลเมืองสมุทรสาครกับกรุงเทพมหานครโดยตรง ดังนั้นจึงแสดงว่าระหว่างชุมชนทั้งสองแห่งนี้มีการเคลื่อนไหวทางกิจกรรมต่าง ๆ ในระดับสูง

นอกจากถนนทั้งสองสายที่กล่าวมาแล้ว ยังมีทางหลวงแผ่นดินสายสำคัญอีก
 สายหนึ่ง ที่สามารถเชื่อมเทศบาลเมืองสมุทรสาครเข้ากับกรุงเทพมหานครได้ คือ ทางหลวงแผ่นดิน
 หมายเลข 35 (ถนนธนบุรี-ปากท่อ) จะมีปริมาณการจราจรบนถนนเส้นนี้เฉลี่ยประมาณ 8,527 คัน
 ต่อวัน เส้นทางที่สำคัญรองลงมาเป็นเส้นทางเชื่อมกับจังหวัดใกล้เคียง ได้แก่ สายบ้านแพ้ว-พระประโทน
 เชื่อมระหว่างจังหวัดสมุทรสาครกับจังหวัดนครปฐม ซึ่งมีปริมาณการจราจร 4,918 คันต่อวัน และสาย
 สมุทรสาคร-ป้อมพระจุล เชื่อมระหว่างจังหวัดสมุทรสาครกับจังหวัดสมุทรปราการ มีปริมาณการจราจร
 1,747 คันต่อวัน

เมื่อพิจารณาเส้นทางคมนาคมขนส่งดังกล่าวข้างต้นแล้วจะเห็นว่า เทศบาลเมือง
 สมุทรสาคร เป็นศูนย์กลางชุมชนที่สำคัญที่สุดของจังหวัด โดยมีทางหลวงสายสำคัญ ๆ หลายสายมา
 บรรจบกัน คือ ทางหลวงแผ่นดินสาย ธนบุรี-ปากท่อ ทางหลวงจังหวัดสายสมุทรสาคร-อัมพน้อย สาย
 สมุทรสาคร-บางขุนเทียน และสายสมุทรสาคร-ป้อมพระจุล ซึ่งสภาพดังกล่าวทำให้การคมนาคมระหว่าง
 สมุทรสาครกับจังหวัดอื่น ๆ รวมทั้งกรุงเทพมหานคร เป็นไปได้ด้วยความสะดวกและรวดเร็ว อีกทั้งยัง
 เป็นการเชื่อมต่ออำนวยความสะดวกแก่ธุรกิจของเทศบาลเมืองสมุทรสาครเป็นอย่างมากอีกด้วย

ตารางที่ 2.4 การคมนาคมทางบกของจังหวัดลุ่มทรล่ำคร

การใช้พาหนะ	สถานีต้นทาง	สถานีปลายทาง	ระยะทาง กม.
1. ทางรถไฟ	วงเวียนใหญ่	มหาชัย	31.1
2. ทางรถไฟ	บ้านแหลม	แม่กลอง	33.7
3. บขส. สาย 99	มหาชัย	สถานีขนส่งสายใต้	35
4. บขส. สาย 85	มหาชัย	สถานีขนส่งสายใต้ (ผ่านกระทุ่มแบน)	41
5. รถเอกชน	มหาชัย	วงเวียนใหญ่	29
6. บขส. สาย 99	มหาชัย	แม่กลอง	36
7. บขส. สาย 402	มหาชัย	นครปฐม	62
8. รถเอกชน	มหาชัย	กระทุ่มแบน	14
9. รถเอกชน	มหาชัย	บ้านแพ้ว	24
10. รถเอกชน	มหาชัย	พรมแดน ต.บางน้ำผึ้ง ติดต่อกับ ต. บางบอน เขตบางขุนเทียน	16
11. รถเอกชน (ปรับอากาศ)	มหาชัย	สนามบินหลวง	36

ตารางที่ 2.5 การคมนาคมทางน้ำของจังหวัดสมุทรสาคร

เส้นทางเรือประจำทาง	ต้นทาง	ปลายทาง	ระยะทาง (กม.)
1. แม่น้ำท่าจีน	ท่าเรือเทศบาล อ.เมือง	ต.อ่าวแพง อ.บ้านแพ้ว	10
2. แม่น้ำท่าจีน	ท่าเรือเทศบาล อ.เมือง	ต.บางยาง อ.บ้านแพ้ว	10
3. คลองมหาชัย	ท่าเรือเทศบาล อ.เมือง	วัดแหลมดำ บางขุนเทียน	10
4. คลองภาษีเจริญ	ท่าเรือเทศบาลกระทุ่มแบน	หนองแขม กรุงเทพฯ	10
5. คลองดำเนินสะดวกประตูน้ำบางยาง อ.บ้านแพ้ว		ที่ว่าการ อ.บ้านแพ้ว (มีเรือต่อไป อ.ดำเนิน- สะดวก ราชบุรี)	12
6. คลองพิทยาลงกรณ์	ท่าเรือเทศบาล	สหกรณ์ประมงใหม่	10

2.2 โครงสร้างทางเศรษฐกิจของจังหวัดสมุทรสาคร

2.2.1 ผลิตภัณฑ์รวมจังหวัด (Gross Provincial Product: GPP)

ในปี 2522 จังหวัดสมุทรสาครมีผลรวมผลิตภัณฑ์จังหวัดตามราคาคงที่ปี 2515 เท่ากับ 3,614.3 ล้านบาท ซึ่งจัดเป็นอันดับ 3 ของภาคตะวันตก รองจากจังหวัดกาญจนบุรี และราชบุรี และเนื่องจากจังหวัดสมุทรสาครมีประชากรเพียง 259,022 คน จึงทำให้ผลิตภัณฑ์รวมจังหวัดเฉลี่ยต่อบุคคล (Per Capita Provincial Products) สูงเป็นอันดับ 1 ของภาค และสูงกว่าอันดับ 2 คือ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ถึงร้อยละ 61.29 กล่าวคือ ประชากรของจังหวัดสมุทรสาครจะมีรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปีเท่ากับ 15,708 บาท ซึ่งเป็นระดับเฉลี่ยที่ต่ำกว่าผลิตภัณฑ์รวมระดับภาคเฉลี่ยต่อบุคคล (Per Capita Regional Products) ซึ่งเท่ากับ 19,199 บาทต่อปี แต่จะสูงกว่าผลิตภัณฑ์รวมทั้งประเทศเฉลี่ยต่อบุคคล (Per Capita Domestic Products) ซึ่งเท่ากับ 5,849 บาทต่อคนต่อปี (ดูตารางที่ 2.6 ประกอบ)

2.2.2 โครงสร้างการผลิต (ตารางที่ 2.9 และ 2.10 ประกอบ)

จากผลิตภัณฑ์รวมจังหวัดปี 2522 (ตามราคาคงที่ปี 2515) พบว่าโครงสร้างการผลิตของจังหวัดสมุทรสาครประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์จากสาขาการเกษตร และสาขาอื่นที่นำไปการเกษตรในสัดส่วน 45.43:54.57 โดยมีมูลค่า 1,642 ล้านบาท และ 1,972.3 ล้านบาท ตามลำดับ สาขาการผลิตที่ทำรายได้มากที่สุดได้แก่ สาขาการประมง ซึ่งมีมูลค่าประมาณร้อยละ 38.18 ของผลิตภัณฑ์รวมทั้งจังหวัด รองลงมาคือ สาขาการค้าปลีกและค้าส่ง สาขาอุตสาหกรรม และกลีกรรม โดยมีมูลค่าประมาณร้อยละ 21.95, 18.67 และ 6.47 ตามลำดับ

ผลิตภัณฑ์ด้านการประมงจะเป็นสาขาการผลิตที่ทำรายได้มาสู่จังหวัดเป็นอันดับหนึ่งตลอดมา แม้ว่าการเพิ่มขึ้นของมูลค่าผลิตภัณฑ์สาขาประมงจะมีลักษณะที่ไม่สม่ำเสมอ แต่ก็ยังเป็นผลทำให้สาขาการผลิตด้านอุตสาหกรรม และการค้าปลีกค้าส่งมีการขยายตัวตามไปด้วย

จากการพิจารณาการเปลี่ยนแปลงมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดในช่วงระหว่างปี 2516-2522 การประมงจะเป็นสาขาการผลิตที่มีมูลค่าเพิ่มขึ้นมากกว่าสาขาการผลิตประเภทอื่น ๆ คือจะมีมูลค่าเพิ่มขึ้นถึง 992.5 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 41.51 ของการเปลี่ยนแปลงรวม รองลงมาได้แก่ การเปลี่ยนแปลงมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดสาขาพาณิชยกรรม และอุตสาหกรรม ซึ่งจะมีจำนวนมูลค่า

ตารางที่ 2.6 การเปรียบเทียบรายได้ของจังหวัดสมุทรสาคร ปี 2522

จังหวัด	ผลิตภัณฑ์รวม (1)		ประชากร (2)		ผลิตภัณฑ์รวมเฉลี่ย	
	ล้านบาท	อันดับ	คน	อันดับ	บาท/คน/ปี	อันดับ
สมุทรสาคร	3,614.3	3	259,022	7	15,708	1
สมุทรสงคราม	1,653.4	8	195,694	8	9,459	4
นครปฐม	3,336.0	4	552,758	3	6,788	6
เพชรบุรี	2,209.0	7	362,101	6	6,257	7
ราชบุรี	3,933.8	2	632,769	2	7,004	5
สุพรรณบุรี	2,506.4	6	701,874	1	4,006	8
กาญจนบุรี	4,203.8	1	502,961	4	9,466	3
ประจวบคีรีขันธ์	3,196.5	5	369,524	5	9,739	2
ภาคตะวันตก	24,653.2		3,576,703		19,199	
ทั้งประเทศ	276,907		46,113,756		5,849	
สมุทรสาคร/ภาคตะวันตก	14.66%		7.24%		81.82	
สมุทรสาคร/ทั้งประเทศ	1.31%		0.56%		268.56	

ที่มา : (1) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

(2) กองทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

ตารางที่ 2.7 มูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดสมุทรสาคร พ.ศ.2516-2522 (ราคาคงที่ปี 2515)

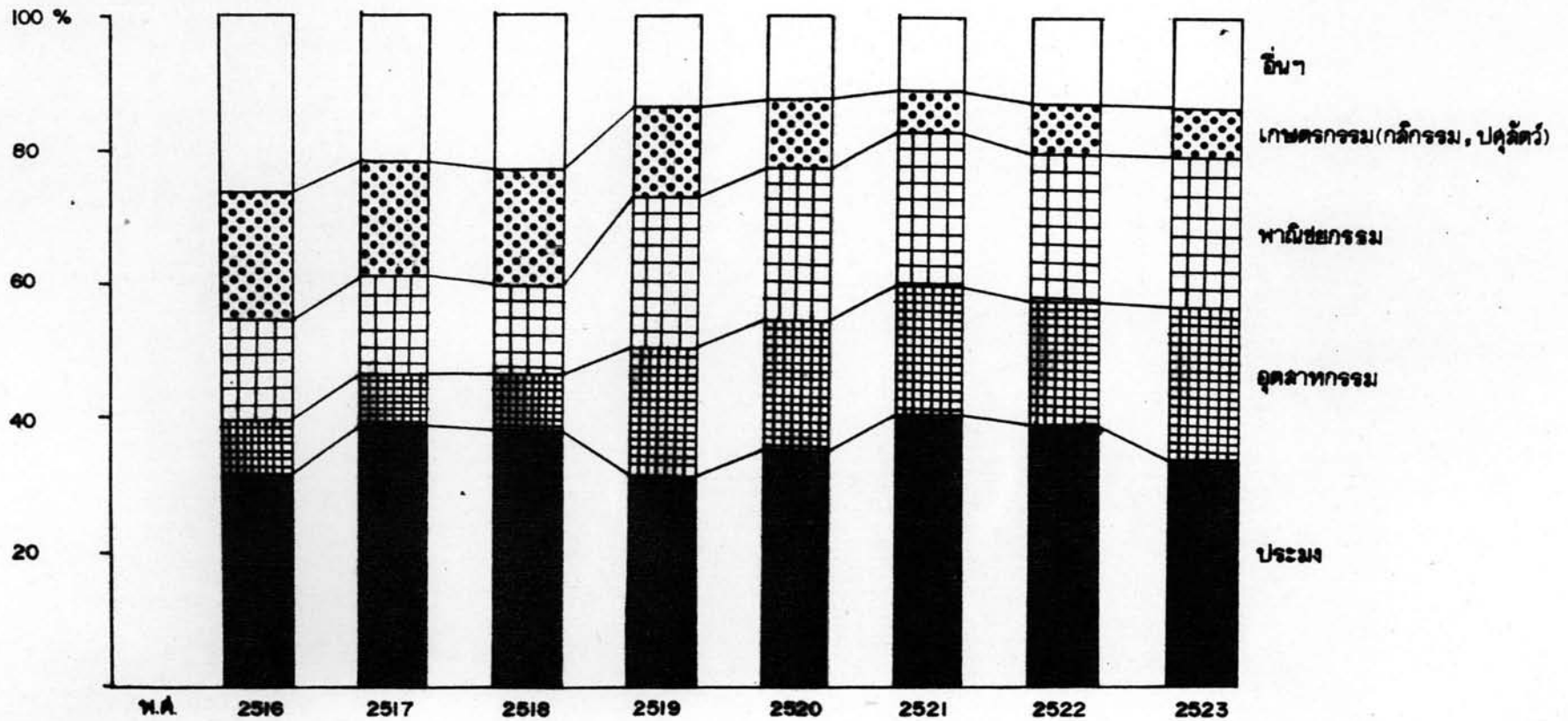
สาขาการผลิต	มูลค่าผลิตภัณฑ์ (ล้านบาท)							
	2516	2517	2518	2519	2520	2521	2522	2523 ^E
1. กสิกรรม	210.5	216.6	200.9	256.9	293.4	183.9	233.9	230.0
2. ปศุสัตว์	23.8	29.5	33.9	27.5	27.3	27.1	28.2	27.4
3. ประมง	387.4	545.2	519.5	669.8	1,021.9	1,298.2	1,379.9	1,126.7
4. ป่าไม้	-	-	-	-	-	-	-	-
5. เหมืองแร่และย่อยหิน	20.3	19.3	21.7	7.0	8.0	14.0	15.6	17.6
6. อุตสาหกรรม	93.6	99.2	108.4	411.2	588.0	627.6	674.8	720.0
7. การก่อสร้าง	52.7	40.0	39.7	83.3	81.3	71.1	121.4	92.9
8. ไฟฟ้าและประปา	7.7	10.3	16.4	19.1	24.4	29.5	70.1	74.5
9. คมนาคมและขนส่ง	98.8	85.4	77.8	25.5	28.1	28.4	27.3	29.6
10. การค้าส่งและค้าปลีก	177.8	206.5	179.9	485.7	671.3	727.5	793.5	740.5
11. การธนาคารและประกันภัย	20.0	25.9	26.5	41.9	48.8	60.1	65.2	72.9
12. ที่อยู่อาศัย	34.9	36.7	37.4	11.7	11.8	12.7	15.1	15.6
13. การบริหารและป้องกันประเทศ	27.2	27.8	30.6	30.5	32.1	33.9	36.5	40.5
14. การบริหาร	68.4	73.6	79.3	94.6	114.8	138.1	152.8	167.3
รวม	1,223.1	1,416.0	1,372.0	2,164.7	2,921.2	3,252.1	3,614.3	3,355.5

ตารางที่ 2.8 ร้อยละของมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดสาขาต่าง ๆ พ.ศ.2516-2522 (ราคาคงที่ปี 2515)

สาขาการผลิต	มูลค่าผลิตภัณฑ์ (ล้านบาท)							
	2516	2517	2518	2519	2520	2521	2522	2523 ^E
1. เกษตรกรรม (ถนอม, ปศุสัตว์)	19.16	17.38	17.05	13.14	10.98	6.49	7.25	7.67
2. ประมง	31.67	38.50	37.90	30.94	34.98	39.92	38.18	33.58
3. อุตสาหกรรม	7.65	7.01	7.90	19.00	19.10	19.30	18.67	21.46
4. พาณิชยกรรม	14.54	14.58	13.11	22.44	22.98	22.37	21.95	22.07
5. การก่อสร้าง	4.31	2.82	2.89	3.85	2.78	2.19	3.36	2.77
6. การบริการ	5.60	5.20	5.78	4.37	3.93	4.25	4.23	4.99
7. ที่อยู่อาศัย	2.85	2.59	2.73	0.54	0.40	0.39	0.42	0.46
8. คมนาคมขนส่ง	8.08	6.03	5.67	1.18	0.96	0.87	0.76	0.88
9. อื่น ๆ	6.14	5.89	6.97	4.54	3.89	4.22	5.18	6.12
รวม	100	100	100	100	100	100	100	100

ที่มา : ตารางที่ 2.4

แผนภูมิ 2.1 มูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดพ.ศ. 2516-2522 (จากคองที่ปี2515) หน่วยเป็นเปอร์เซ็นต์

ที่มา : จากตารางที่ 2.8

ตารางที่ 2.9 ผลิตรวมจังหวัดสมุทรสาครตามราคาคงที่ปี 2515 จำนวนตาม

สาขาการผลิต หน่วย : ล้านบาท

สาขาการผลิต	พ.ศ. 2516		พ.ศ. 2522	
	มูลค่า	ร้อยละ	มูลค่า	ร้อยละ
สาขาเกษตร	621.7	50.83	1,642	45.43
1. กสิกรรม	210.5	17.21	233.9	6.47
2. ปศุสัตว์	23.8	1.95	28.2	0.78
3. ประมง	387.4	31.67	1,379.9	38.18
4. ป่าไม้	-	-	-	-
สาขาอื่นที่มิใช่การเกษตร	601.4	49.17	1,972.3	54.57
5. เหมืองแร่และย่อยหิน	20.3	1.66	15.6	0.43
6. อุตสาหกรรม	93.6	7.65	674.8	18.67
7. การก่อสร้าง	52.7	4.31	121.4	3.36
8. ไฟฟ้าและประปา	7.7	0.63	70.1	1.94
9. คมนาคมและขนส่ง	98.8	8.08	27.3	0.76
10. การค้าส่งและค้าปลีก	177.8	14.54	793.5	21.95
11. การธนาคารและประกันภัย	20.0	1.64	65.2	1.80
12. ที่อยู่อาศัย	34.9	2.85	15.1	0.42
13. การบริหารและป้องกัน	27.2	2.22	36.5	1.01
ประเทศ				
14. การบริการ	68.4	5.59	152.8	4.23
รวม	1,223.1	100	3,614.3	100

ที่มา : กองบัญชีประชาชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ตารางที่ 2.10 การเปลี่ยนแปลงมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดสมุทรสาครตามราคาคงที่

ปี 2515 จำแนกตามสาขาการผลิต ระหว่างปี 2516-2522

สาขาการผลิต	การเปลี่ยนแปลงมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัด		
	จำนวนที่เปลี่ยนแปลง (ล้านบาท)	คิดเป็น% จาก มูลค่าปี 2516	คิดเป็น% จากการ เปลี่ยนแปลงรวม
สาขาการเกษตร	1,020.3	164.11	42.67
1. กสิกรรม	23.4	11.15	0.98
2. ปศุสัตว์	4.4	18.49	0.18
3. ประมง	992.5	256.20	41.51
4. ป่าไม้	-	-	-
สาขาอื่นที่ไม่ใช่การเกษตร	1,370.9	227.95	57.33
5. เหมืองแร่และย่อยหิน	- 4.7	- 23.15	- 0.20
6. อุตสาหกรรม	581.2	620.9	24.31
7. การก่อสร้าง	68.7	130.36	2.87
8. ไฟฟ้าและประปา	62.4	810.39	2.61
9. คมนาคมและขนส่ง	- 71.5	- 72.37	- 2.99
10. การค้าส่งและปลีก	615.7	346.29	25.75
11. การธนาคารและประกันภัย	45.2	226	1.89
12. ที่อยู่อาศัย	- 19.8	- 56.73	- 0.83
13. การบริหารและป้องกันประเทศ	9.3	34.19	0.39
14. การบริการ	84.4	123.39	3.53
รวม	2,391.2	195.50	100

ที่มา : กองบัญชีประชาชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

เพิ่มขึ้นถึง 615.7 และ 581.2 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 25.75 และ 24.31 ตามลำดับ
 จึงเห็นว่าแม้สาขาการผลิตทั้ง 2 ประเภทจะทวีความสำคัญมากขึ้น แต่สาขาประมงก็ยังคงความ
 สำคัญในลักษณะที่เป็นสาขาการผลิตที่น่ารายได้ส่วนใหญ่มาสู่จังหวัดสมุทรสาคร

2.2.3 อาชีพและฐานะความเป็นอยู่ของประชากร

2.2.3.1 อาชีพ

อาชีพของประชากรจังหวัดสมุทรสาคร มีลักษณะแตกต่างกันบ้างตาม
 สภาพของท้องที่แต่ละอำเภอ ดังนี้

ก.) อำเภอเมืองสมุทรสาคร สภาพพื้นที่เป็นที่ลุ่มชายทะเล น้ำทะเล
 ขึ้นถึงโดยทั่วไป ที่ดิน บางเล็กน้อย จึงเหมาะในการประกอบอาชีพ

การประมง ประชากรอำเภอเมืองสมุทรสาครประกอบอาชีพ
 การประมงเป็นอาชีพหลักที่สำคัญอย่างหนึ่งในปีมีเรือประมงขนาดใหญ่และขนาดกลางทั้งสิ้นประมาณ
 1,300 ลำ โดยมีการจับสัตว์น้ำได้ปีหนึ่งประมาณ 3-4 แสนตัน ซึ่งทำรายได้สู่จังหวัดปีหนึ่งนับเป็น
 ร้อย ๆ ล้านบาท

การทำนาเกลือ เป็นบริเวณที่ทำนาเกลือมากที่สุดจังหวัดหนึ่ง
 ของประเทศ สินค้าเกลือของจังหวัดส่งไปขายยังต่างประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศญี่ปุ่นปีละ
 มาก ๆ จะมีการทำนาเกลือในท้องที่ตำบลบางหญ้าแพรก ต.บางกระเจ็ด ต.บางโทรัด ต.บ้านบ่อ
 ต.กาหลง ต.นาโคก และ ต.พันท้ายนรสิงห์

การทำสวนจาก สวนหิน ประชากรประกอบอาชีพนี้โดยทั่วไป
 เพราะมีพื้นที่ป่าโกงกาง เป็นจำนวนมากในบริเวณน้ำเค็มขึ้นถึง โดยทำกันเป็นอุตสาหกรรมในครอบครัว

การทำสวนมะพร้าว ในท้องที่อำเภอเมืองกำลังมีการเปลี่ยนแปลงสภาพของสวนจาก สวนหิน เป็นการยก่องทำสวนมะพร้าวพันธุ์น้ำตาล เช่น ในเขต ต.บ้านบ่อ
 บางโทรัด ทำทราย บ้านเกราะ กาหลง นาโคก บางกระเจ็ด และมีการทำเพิ่มมากขึ้นทุกปี อาจ
 เป็นอาชีพหลักที่สำคัญอย่างหนึ่งของจังหวัดในอนาคต

การทำนาข้าว แม้ว่าท้องที่เขตอำเภอเมืองสมุทรสาคร จะมี
 น้ำเค็มขึ้นถึงโดยทั่วไป แต่ก็ยังมีบางท้องที่ที่สามารถทำนาได้ ได้แก่ ต.นาดี ต.คอกกระปือ ต.บาง-
 น้ำดี ต.บ้านเกราะ โดยอาศัยน้ำจากลำคลองขุดเป็นส่วนใหญ่

การเลี้ยงสัตว์ มีประชากรประกอบอาชีพเลี้ยงไก่ และ เป็ด
กันมากที่สุด ต.มหาชัย ต.ท่าทราย ต.นาดี ต.โคกกราก และ ต.บางหญ้าแพรก โดยทำกันเป็น
อุตสาหกรรมในครัวเรือน ปัจจุบันมีไข่เป็ดส่งขายยังตลาดกรุงเทพฯ และต่างจังหวัดเฉลี่ยวันละ
300,000 ฟอง

การอุตสาหกรรม ในท้องที่เขตอำเภอเมืองในปี 2521 มี
โรงงานประเภทต่าง ๆ ประมาณ 155 โรงงาน¹ หรือคิดเป็นร้อยละ 34.99 ของจำนวนโรงงาน
ทั้งหมดในจังหวัด โรงงานที่สำคัญได้แก่ โรงงานผลิตน้ำแข็ง โรงงานอาหารกระป๋อง โรงงานปลาป่น
ห้องเย็น โรงงานทำกระดาษ โรงงานทำปูนขาว โรงงานทำข้าวเกรียบกุ้ง น้ำปลา โรงงานต่อและ
ซ่อมเรือ โรงงานทำสารส้ม เป็นต้น ซึ่งจะเห็นว่าโรงงานอุตสาหกรรมในเขตอำเภอเมืองจะเป็น
อุตสาหกรรมประเภทที่มีความเกี่ยวเนื่องกับอุตสาหกรรมประมง เป็นส่วนใหญ่

ข.) อำเภอกระทุ่มแบน สภาพพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มริมฝั่งแม่น้ำท่าจีน
มีดินที่อุดมสมบูรณ์ประกอบกับอยู่ติดกับกรุงเทพมหานคร ทางด้านเขตภาษีเจริญ ประชากรในอำเภอ
กระทุ่มแบนจะประกอบอาชีพ

การทำนา มีการทำนาเป็นส่วนใหญ่ บางท้องที่ที่อยู่ใกล้
แม่น้ำลำคลอง จะสามารถทำนาได้ปีละ 2 ครั้ง อำเภอกระทุ่มแบนซึ่งผลิตข้าวได้ปริมาณมากที่สุดของ
จังหวัด

การทำสวนผักและพืชไร่ มีการปลูกข้าวโพด ผักกาดขาว
ผักกาดเขียว ผักคะน้า เพาะเห็ดฟาง และผักอื่น ๆ อีกมาก

¹ ทะเบียนรายชื่ออุตสาหกรรมในเขตอำเภอเมือง พ.ศ. 2521 ที่ว่าการอำเภอเมืองฯ
จังหวัดสมุทรสาคร.

การทำสวนผลไม้ มีการทำสวนส้ม องุ่น มะพร้าว พุทรา
ละมุด โดยเฉพาะส้มโอนครไชยศรี ที่มีชื่อก็จะมีการปลูกกันมากในตำบลท่าไม้ ต.บางยาง และ
ต.อ้อมน้อย

การอุตสาหกรรม ในอำเภอกระทุ่มแบนจะเป็นท้องที่ที่มี
โรงงานอุตสาหกรรมมากที่สุด คือมีประมาณ 243 โรงงาน¹ ในปี พ.ศ. 2521 คิดเป็นร้อยละ 54.85
ของจำนวนโรงงานทั้งหมดในจังหวัด ส่วนใหญ่จะเป็นโรงงานประเภท โรงงานทอผ้า โรงงานฟอกย้อม
โรงงานเครื่องปั้นดินเผา โรงงานหลอมเหล็ก อุปกรณ์ก่อสร้าง โรงงานปุ๋ย โรงงานทำรองเท้า
โรงงานยางนอกลายในรถยนต์ เป็นต้น

ค.) อำเภอบ้านแพ้ว มีสภาพเป็นที่ราบกลุ่ม มีน้ำเหนือหลากท่วม
ทุกปี จึงเหมาะแก่การทำนาและสวนผลไม้

การทำสวนผลไม้ ในท้องที่ อ.บ้านแพ้ว จะมีการทำสวนผลไม้
จำนวนมาก มีผลผลิตสูงและคุณภาพดี ได้แก่ ส่วนองุ่น ส้มเขียวหวาน ละมุด มะม่วง มะพร้าว เป็นต้น

การทำสวนผัก ได้แก่ พริกชนิดต่าง ๆ แตงกวา มะเขือเทศ
ถั่วฝักยาว กระเทียม คื่นห่า กระหล่ำปลี

การทำนา อำเภอบ้านแพ้วจะมีพื้นที่ทำนา ประมาณ
93,976 ไร่ หรือร้อยละ 48.96 ของพื้นที่ทำนาทั้งจังหวัด แต่ส่วนใหญ่จะเป็นนาหว่าน

การเลี้ยงสัตว์และการประมงน้ำจืด ที่ทำกันมากได้แก่ เลี้ยง
หมู เป็ด ไก่ สำหรับปลาน้ำจืดที่เลี้ยงกันมากได้แก่ ปลาดุก ปลาดุกเทศ ปลาช่อน ปลานิล เป็นต้น

การอุตสาหกรรม อำเภอบ้านแพ้ว มีโรงงานอุตสาหกรรม
เป็นจำนวนน้อยประมาณ 45 แห่ง² หรือคิดเป็นร้อยละ 10.16 ของโรงงานทั้งหมดที่มีในจังหวัด
อุตสาหกรรมส่วนใหญ่จะเป็นโรงงานสีข้าว

¹ จังหวัดสมุทรสาคร, สำนักงานจังหวัด. ข้อมูลการตลาดจังหวัดสมุทรสาคร พ.ศ. 2521.
(สมุทรสาคร : พ.ศ. 2521) หน้า 23.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 24.

2.2.3.2 ฐานะความเป็นอยู่และการครองชีพของประชาชน

ฐานะความเป็นอยู่ของประชากรในจังหวัดสมุทรสาคร ส่วนใหญ่อยู่ในฐานะพอเลี้ยงตัวได้ จะมีชาวบ้านบางส่วนและชาวนาเกลือเท่านั้นที่มีภาวะหนี้สินมาก โดยเฉพาะชาวนาเกลือ ทั้งนี้เป็นเพราะ ประการแรก ชาวนาเกลือส่วนใหญ่เช่าที่ดินทำกิน ประการที่สอง เกลือมีราคาตกต่ำมาก

ก.) ด้านแรงงาน จังหวัดสมุทรสาคร มีสถานประกอบการรวม 574 แห่ง มีจำนวนลูกจ้างรวม 31,327 คน ซึ่งสถานประกอบการจำนวนมากไม่รวมสถานประกอบการภาคเกษตรกรรม การประมง และสถานประกอบการก่อสร้างชั่วคราว ที่ไม่มีอาคารสถานที่แน่นอน ในจำนวนสถานประกอบการ 574 แห่ง จะมีสถานประกอบการขนาดใหญ่ ซึ่งมีลูกจ้างเกินกว่า 1,000 คน อยู่ 2 แห่ง คือ กิจการผลิตกระเบื้องเคลือบ ดินเผา และ กิจการตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูป สถานประกอบการที่มีลูกจ้างระหว่าง 501-1,000 คน มี 10 แห่ง สถานประกอบการที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 101-500 คน มี 96 แห่ง สถานประกอบการที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 1-100 คน มี 466 แห่ง สถานประกอบการขนาดเล็กมีส่วนใหญ่ประกอบการผลิตน้ำแข็ง น้ำปลา ถนอมอาหาร การกลึง และสถานประกอบการที่เป็นธุรกิจการพาณิชย์กรรม และบริการต่าง ๆ

ข.) ภาวะการว่างงาน ในปี 2521 มีภาวะการว่างงานชั่วคราวเกิดขึ้นเล็กน้อย เนื่องจากภาวะการขาดแคลนแรงงานในกิจการประมง และอุตสาหกรรม การพิมพ์ผ้าลดการจ้าง เนื่องจากภาวะตลาดซบเซา แต่โดยทั่วไปในจังหวัดสมุทรสาครไม่มีปัญหาว่างงานมากนัก เพราะมีพื้นฐานอาชีพรองรับหลายด้าน ทั้งการประมง เกษตรกรรม และอุตสาหกรรม นอกจากนี้ภาวะการจ้างงานในอนาคตก็มีแนวโน้มสูงขึ้น เนื่องจากมีสถานประกอบการอุตสาหกรรม เปิดดำเนินการใหม่หลายแห่ง ซึ่งบางแห่งได้รับการส่งเสริมการลงทุน และจะมีการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมในท้องที่จังหวัดด้วย

2.3 ลักษณะประชากรของจังหวัดสมุทรสาคร

2.3.1 ขนาดของจำนวนประชากรในระดับตำบล (ดูแผนภูมิ 2.2 แผนที่ 2.7 และตาราง 2.11)

จังหวัดสมุทรสาครแบ่งการปกครองเป็น 36 ตำบล และจากสถิติจำนวนประชากรรายตำบลของจังหวัดสมุทรสาครในปี 2521 สามารถแบ่งกลุ่มตำบลออกเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ตามขนาดประชากรได้เป็น 6 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 มีจำนวนประชากรมากกว่า 28,000 คนขึ้นไป มีอยู่เพียงตำบลเดียว คือ ตำบลมหาชัย ซึ่งเป็นที่ตั้งของเทศบาลเมืองสมุทรสาคร

กลุ่มที่ 2 มีจำนวนประชากรระหว่าง 10,000-16,000 คน มี 5 ตำบล ในกลุ่มนี้จะมีตำบลท่าฉลอม ซึ่งเป็นตำบลในเขตเทศบาลเมือง ตำบลกระทุ่มแบน ซึ่งเป็นที่ตั้งของเทศบาลตำบลกระทุ่มแบน ตำบลหนองล่องห้อง ซึ่งเป็นที่ตั้งของสุขาภิบาลหลักห้า ตำบลอ้อมน้อย ซึ่งเป็นที่ตั้งของสุขาภิบาลอ้อมน้อย และตำบลบางหญ้าแพรก

กลุ่มที่ 3 มีจำนวนประชากรระหว่าง 7,000-10,000 คน มีอยู่ 7 ตำบล เป็นที่ตั้งของสุขาภิบาลบ้านแพ้ว 2 ตำบล คือ ตำบลบ้านแพ้ว และตำบลหลักสาม

กลุ่มที่ 4 มีจำนวนประชากรระหว่าง 5,000-7,000 คน มีอยู่ 10 ตำบล ไม่มีตำบลใดเป็นที่ตั้งของเทศบาลหรือสุขาภิบาล

กลุ่มที่ 5 มีจำนวนประชากรระหว่าง 3,000-5,000 คน มีอยู่ 10 ตำบล และในกลุ่มนี้มีตำบลที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลเมืองสมุทรสาคร 1 ตำบล คือ ตำบลโกรกกราก

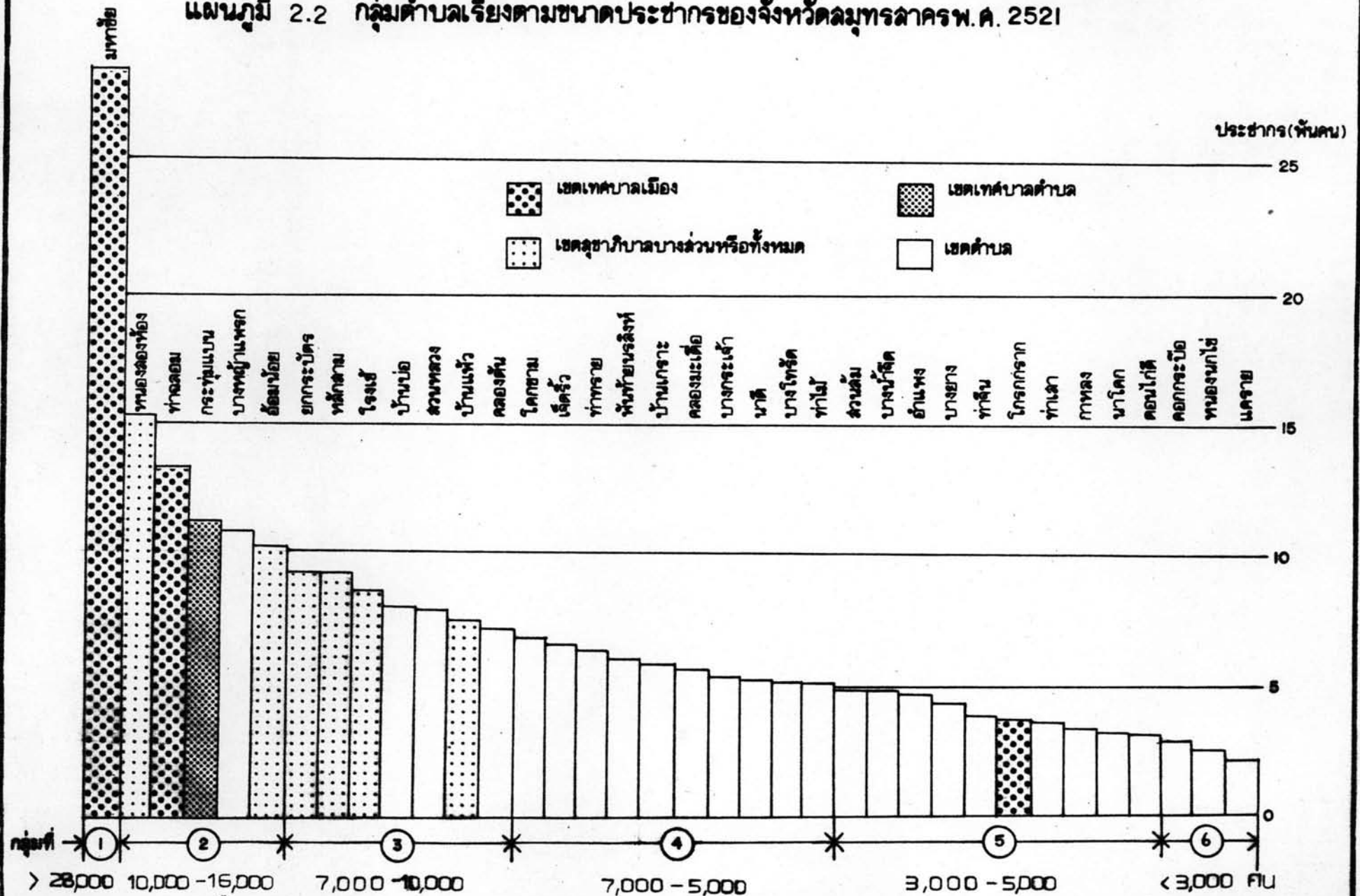
กลุ่มที่ 6 มีจำนวนประชากรน้อยกว่า 3,000 คน มีอยู่เพียง 3 ตำบล คือ ตำบลคอกกระบือ ตำบลหนองนกไข่ และตำบลแคราย ในกลุ่มนี้ไม่มีตำบลใดอยู่ในเขตเทศบาล หรือสุขาภิบาล

จากการพิจารณาขนาดของจำนวนประชากรในระดับตำบลจากกลุ่มต่าง ๆ ข้างต้นจะพบว่ามีความสัมพันธ์กับการปกครองท้องถิ่นในรูปของเทศบาล และสุขาภิบาลอย่างเห็นได้ชัด โดยที่ตำบลต่าง ๆ ซึ่งเป็นที่ตั้งหรืออยู่ในเขตของเทศบาลเมือง เทศบาลตำบล ตลอดจนสุขาภิบาลจะเรียงตัวอยู่ในกลุ่มแรก ๆ กล่าวคือ ตำบลมหาชัย ซึ่งเป็นที่ตั้งของเทศบาลเมือง จะอยู่ในกลุ่มแรก ตำบลท่าฉลอม ซึ่งอยู่ในเขตเทศบาลเมือง เทศบาลตำบลกระทุ่มแบน ตำบลหนองสองห้อง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสุขาภิบาลหลักห้า และสุขาภิบาลอ้อมน้อย จะอยู่ในกลุ่มที่ 2 นอกจากนี้ตำบลยกกระบัตร ตำบลโรงเข้ ซึ่งอยู่ในพื้นที่เขตสุขาภิบาลหลักห้า ตำบลบ้านแพ้ว และตำบลหลักสาม ซึ่งมีพื้นที่บางส่วนอยู่ในเขตสุขาภิบาลบ้านแพ้ว จะมีขนาดประชากรอยู่ในกลุ่มที่ 3 สำหรับตำบลโกรกกราก ซึ่งถึงแม้จะเป็นตำบลที่อยู่ในเขตเทศบาลเมือง แต่มีขนาดประชากรอยู่ในกลุ่มที่ 5 ก็เนื่องมาจากความแตกต่างของขนาดพื้นที่ตำบลเป็นสำคัญ ทั้งนี้ ตำบลโกรกกราก เป็นตำบลที่มีพื้นที่น้อยที่สุดของจังหวัดสมุทรสาคร คือมีพื้นที่เพียง 0.26 ตร.กม.

ขนาดตำบล เมื่อพิจารณาจากจำนวนประชากรที่สัมพันธ์กับที่ตั้ง (ดูแผนกที่ 2.7) มีที่น่าสนใจเกี่ยวกับ การกระจายตัวของประชากรจะเบาบางลงจากบริเวณศูนย์กลางชุมชนที่สำคัญ จังหวัดสมุทรสาครจะมีศูนย์กลางชุมชนใหญ่ ที่มีขนาดประชากรสูงถึง 28,675 คน อยู่เพียงตำบลเดียว คือ ตำบลมหาชัย รองลงมาจะเป็นศูนย์กลางชุมชนที่มีขนาด 10,000 คน 5 แห่ง และจะมีการกระจายตัวอยู่ทั้งสามอำเภอของจังหวัดสมุทรสาคร สำหรับตำบลที่มีขนาด 7,000 คนขึ้นไป จะเป็นตำบลซึ่งอยู่ในอำเภอบ้านแพ้ว เป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้เพราะตำบลต่าง ๆ ของอำเภอจะอยู่ในเขตสุขาภิบาลเป็นส่วนมาก ตลอดจนตำบลบ้านบ่อ ในอำเภอเมือง ซึ่งมีพื้นที่ตำบลติดต่อกับสุขาภิบาลหลักสาม ก็จะมีขนาดประชากรตำบลในระดับเดียวกันด้วย ตำบลต่าง ๆ ในจังหวัดสมุทรสาครกว่าครึ่งจะมีขนาดประชากรอยู่ระหว่าง 3,000-7,000 คน จะกระจายอยู่บริเวณรอบตำบลที่มีขนาดประชากรใหญ่กว่า ดังที่ได้กล่าวถึงไปแล้ว สำหรับตำบลที่มีขนาดประชากรต่ำกว่า 3,000 คน จะมีเพียง 3 แห่ง คือ ตำบลหนองนกไข่ ตำบลแคราย ตำบลคอกกระบือ ซึ่งทั้งนี้ก็เป็นเพราะตำบลทั้งสามนี้มีที่ตั้งอยู่ระหว่างศูนย์กลางชุมชนใหญ่ถึง 4 แห่ง คือ เทศบาลเมืองสมุทรสาคร เทศบาลตำบลกระทุ่มแบน กรุงเทพมหานคร รวมทั้งจังหวัดนครปฐมด้วย ซึ่งถูกอิทธิพลของศูนย์กลางชุมชนเหล่านี้ดึงดูดให้คนอพยพออกเป็นส่วนมาก

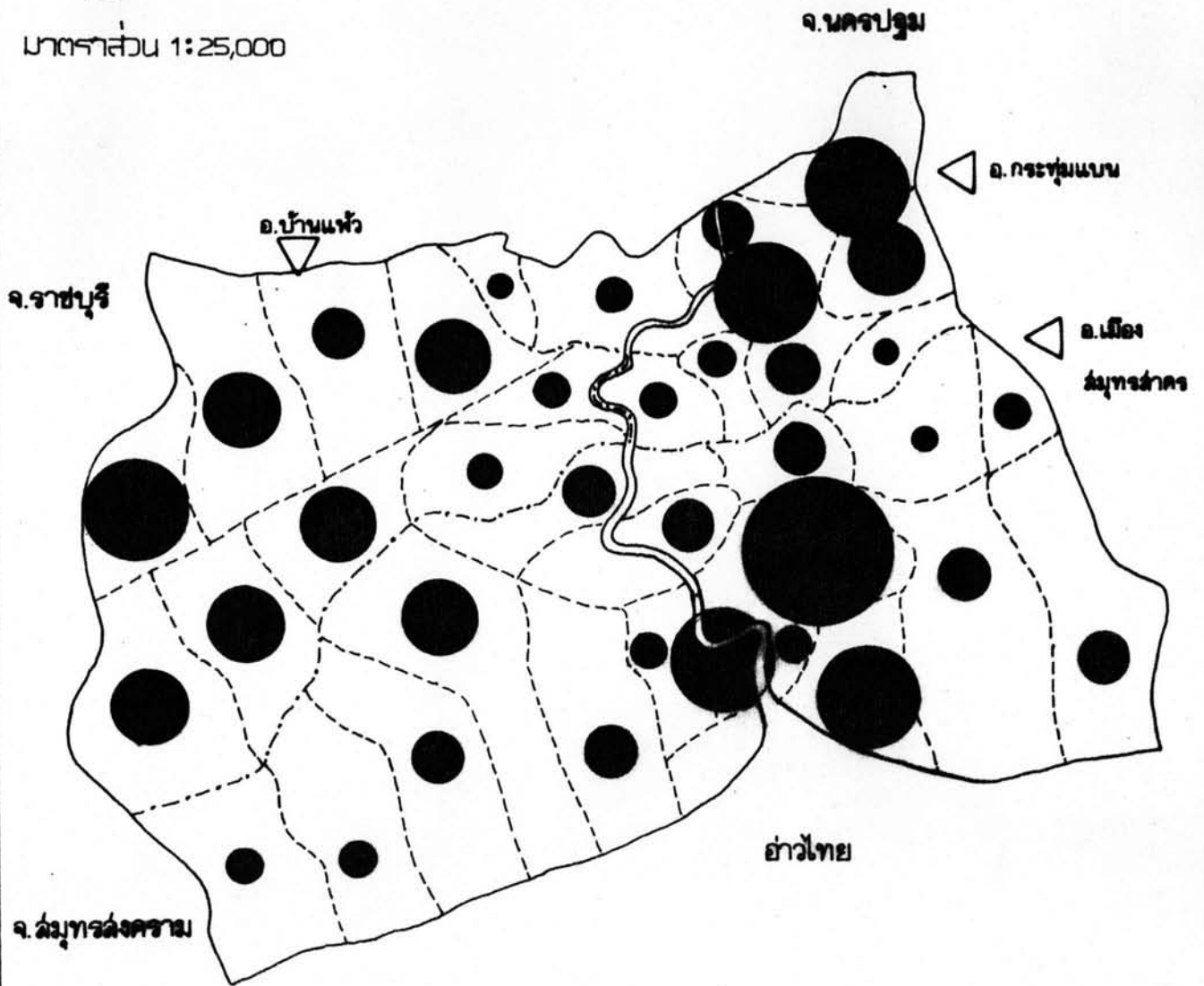

แผนภูมิ 2.2 กลุ่มตำบลเรียงตามขนาดประชากรของจังหวัดลพบุรี ค.ศ. 2521

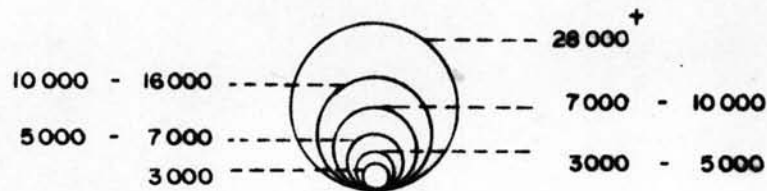

มาตราส่วน 1:25,000

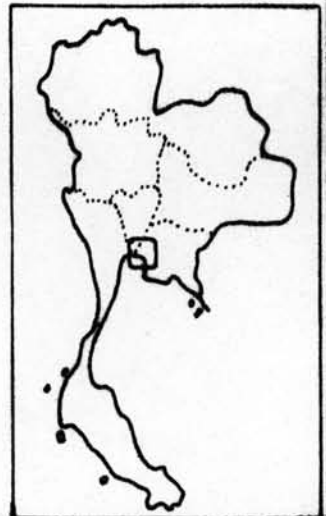
แสดง : การกระจายตัวของประชากรในระดับตำบลปี 2521

สัญลักษณ์ : การกระจายตัวประชากร (คน)

ที่มา : แผนภูมิที่ 2.2

แผนที่ : 2.7

2.3.2 การกระจายตัวของประชากรในพื้นที่ (ดูตารางที่ 2.11 แผนที่ 2.8 และ 2.9)

การกระจายตัวของประชากรในพื้นที่นั้น สามารถพิจารณาได้จากความหนาแน่นของประชากรต่อพื้นที่ โดยใช้ข้อมูลระดับตำบล เกี่ยวกับพื้นที่ตำบล และจำนวนประชากรของตำบลนำมาใช้วิเคราะห์ในรายละเอียดและใช้หน่วยเป็น คน/ตร.กม. จะทำให้เห็นภาพรวมของการกระจายตัวของประชากรในพื้นที่ได้อย่างชัดเจน

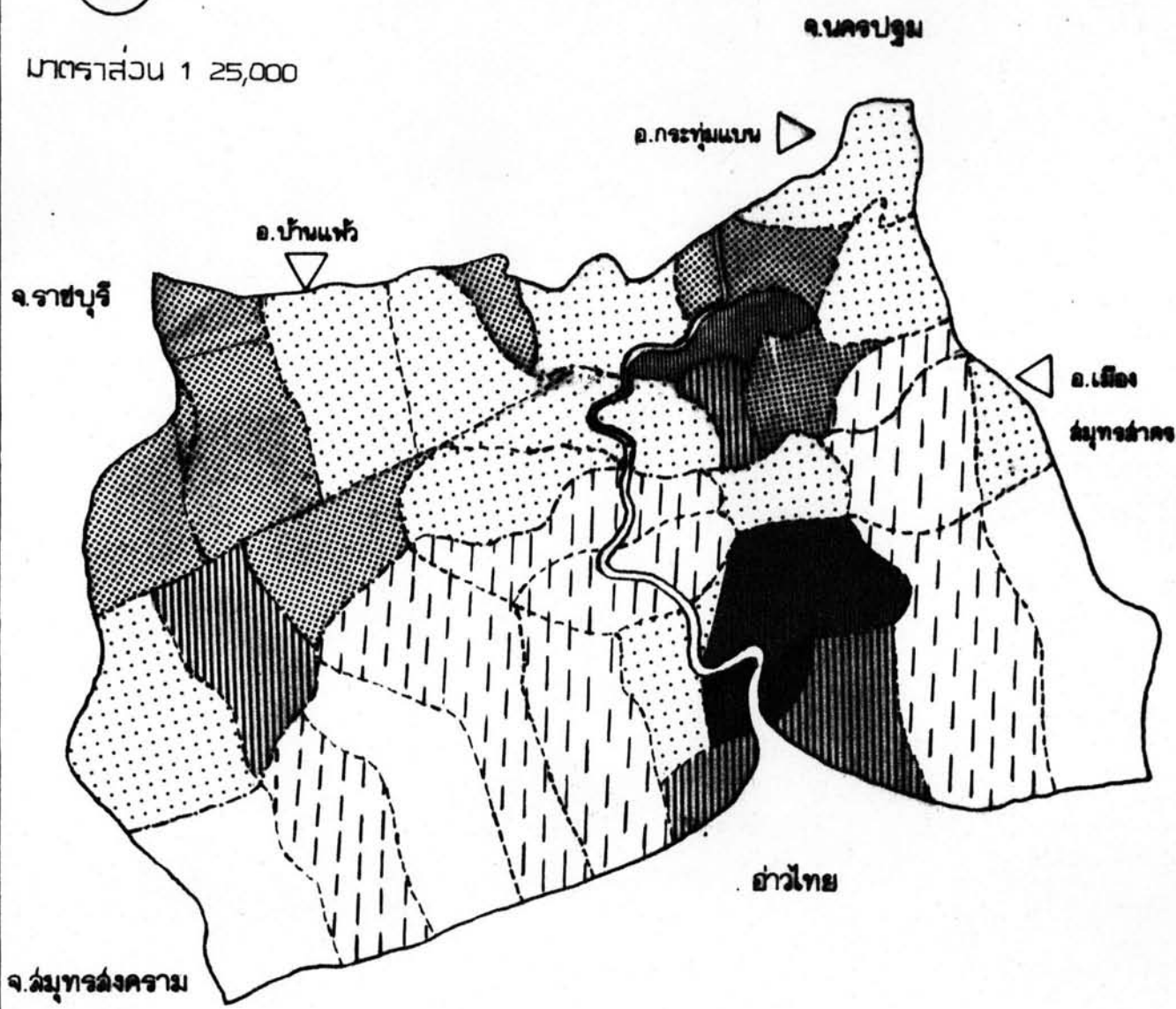
สำหรับการคำนวณกลุ่มความหนาแน่นของประชากรระดับตำบล ได้จากการแบ่งด้วยวิธีประมาณความถี่ของความหนาแน่นของประชากรแต่ละตำบลที่ควรอยู่ในพวกเดียวกัน (ดูแผนภูมิ ผ.1, ผ.2 ในภาคผนวก) ในปี 2516 แบ่งได้เป็น 8 กลุ่ม และในปี 2521 แบ่งได้เป็น 7 กลุ่ม โดยมีความแตกต่างของความหนาแน่นของประชากรตั้งแต่ไม่น้อยกว่า 100 คน/ตร.กม. จนถึงมากกว่า 15,000 คน/ตร.กม. ซึ่งสามารถชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างพื้นที่ที่เป็นเขตเทศบาล เขตสุขาภิบาล และตำบลนอกเขตดังกล่าวได้อย่างชัดเจน

ลักษณะการกระจายตัวของประชากรในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร ในปี พ.ศ.2516 นั้น สามารถแบ่งกลุ่มตำบลตามความหนาแน่นของประชากรออกได้เป็น 8 กลุ่ม คือ (ดูแผนที่ 2.8 ประกอบ)

กลุ่มที่ 1	ความหนาแน่นของประชากรตั้งแต่ 12,000-14,000 คน/ตร.กม.	มีอยู่ 2 ตำบล
กลุ่มที่ 2	ความหนาแน่นของประชากรตั้งแต่ 5,000- 6,000 คน/ตร.กม.	มีอยู่ 1 ตำบล
กลุ่มที่ 3	ความหนาแน่นของประชากรตั้งแต่ 2,000- 3,000 คน/ตร.กม.	มีอยู่ 1 ตำบล
กลุ่มที่ 4	ความหนาแน่นของประชากรตั้งแต่ 600 - 800 คน/ตร.กม.	มีอยู่ 3 ตำบล
กลุ่มที่ 5	ความหนาแน่นของประชากรตั้งแต่ 400 - 500 คน/ตร.กม.	มีอยู่ 6 ตำบล
กลุ่มที่ 6	ความหนาแน่นของประชากรตั้งแต่ 200 - 300 คน/ตร.กม.	มีอยู่ 12 ตำบล
กลุ่มที่ 7	ความหนาแน่นของประชากรตั้งแต่ 100 - 200 คน/ตร.กม.	มีอยู่ 8 ตำบล
กลุ่มที่ 8	ความหนาแน่นของประชากรตั้งแต่ 80 - 100 คน/ตร.กม.	มีอยู่ 3 ตำบล

มาตราส่วน 1 : 25,000

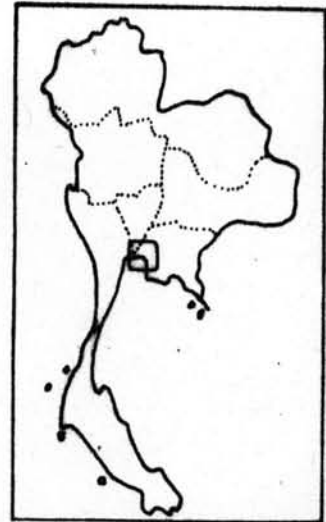
แสดง : ความหนาแน่นประชากรจังหวัดสมุทรสาครปี 2516

แผนที่ : 2.8

สัญลักษณ์ : ความหนาแน่นของประชากร (คน / ก.ม²)

	12 000 - 14 000		400 - 500
	5 000 - 6 000		200 - 300
	2 000 - 3 000		100 - 200
	600 - 800		< 100

ที่มา : ตารางที่ 2.11

พื้นที่ตำบลที่เป็นที่ตั้งของเทศบาลเมืองสมุทรสาคร อันประกอบด้วย ตำบลมหาชัย ตำบลท่าฉลอม และตำบลโกรกกราก จะมีความหนาแน่นของประชากรในระดับสูง โดยที่ตำบลท่าฉลอม และตำบลโกรกกราก จะเป็นตำบลที่มีความหนาแน่นของประชากรมากเป็นอันดับ 1 ตำบลมหาชัย เป็นอันดับ 2 ซึ่งทั้งนี้ เป็นเพราะตำบลท่าฉลอม และตำบลโกรกกราก เป็นตำบลเล็ก ๆ ที่มีขนาดพื้นที่ไม่ถึง 1 ตร.กม. สำหรับพื้นที่ตำบลที่มีความหนาแน่นของประชากรอันดับ 3 ได้แก่ ศูนย์กลางชุมชนเทศบาลตำบลกระทุ่มแบน ส่วนตำบลที่อยู่ในเขตสุขาภิบาลนั้นจะอยู่ในกลุ่มที่มีความหนาแน่นของประชากรในระดับปานกลาง คือ ตำบลหนองล่องห้อง ซึ่งอยู่ในเขตสุขาภิบาลหลักห้า ตำบลบ้านแพ้ว และตำบลหลักสามในเขตสุขาภิบาลบ้านแพ้ว จะมีระดับความหนาแน่นของประชากรในกลุ่มที่ 4 สำหรับตำบลอ้อมน้อย หรือสุขาภิบาลอ้อมน้อย จะมีความหนาแน่นของประชากรอยู่ในกลุ่มที่ 6

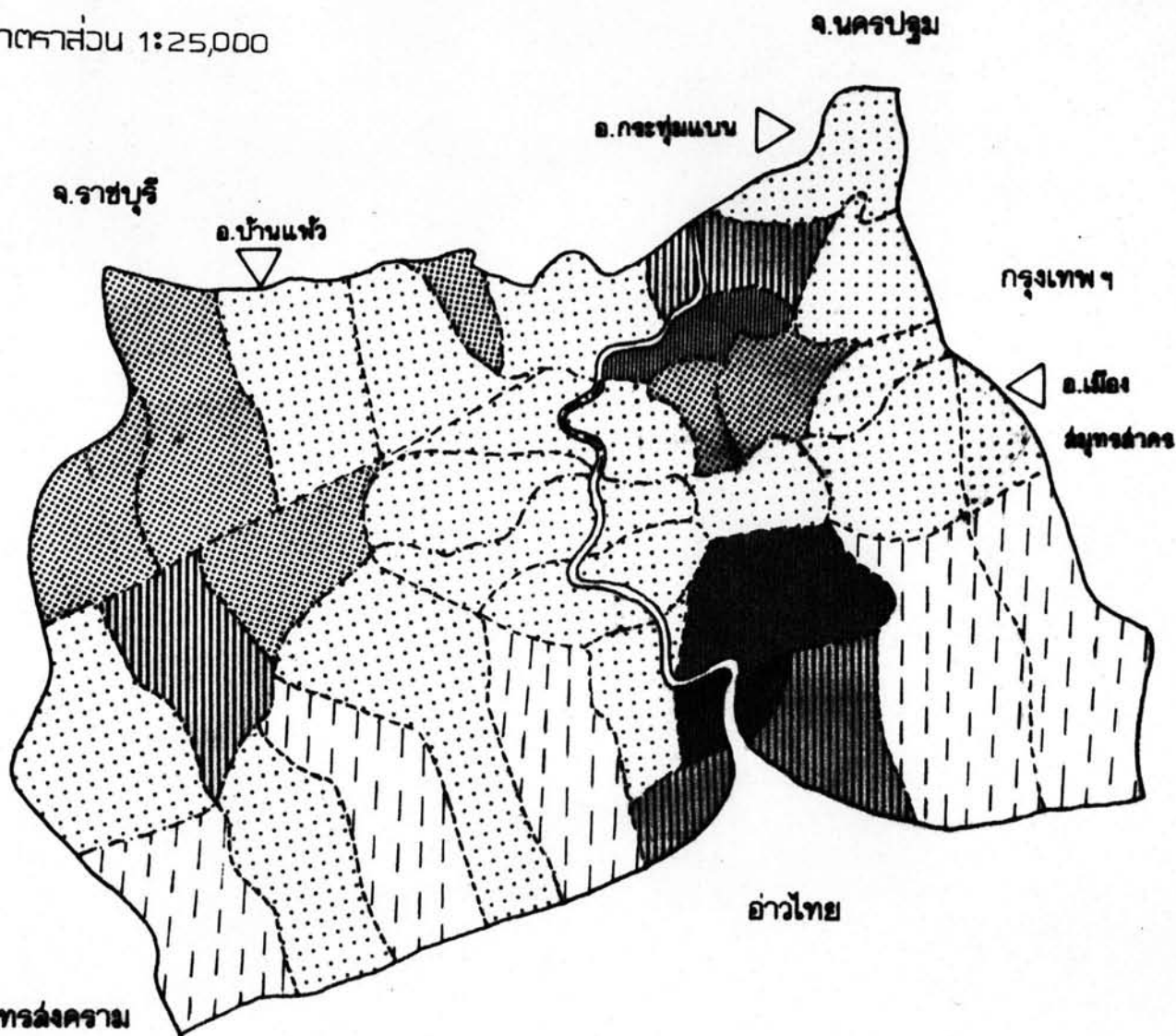
ลักษณะการกระจายตัวของประชากรในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร ในปี 2521 ยังคงเค้าโครงเหมือนในปี 2516 โดยแบ่งกลุ่มตำบลตามความหนาแน่นของประชากรออกได้เป็น 7 กลุ่ม (ดูแผนที่ 2.9 ประกอบ)

กลุ่มที่ 1	ความหนาแน่นของประชากรตั้งแต่	13,000-15,000 คน/ตร.กม.	มีอยู่ 2 ตำบล
กลุ่มที่ 2	ความหนาแน่นของประชากรตั้งแต่	5,500 -6,500 คน/ตร.กม.	มีอยู่ 1 ตำบล
กลุ่มที่ 3	ความหนาแน่นของประชากรตั้งแต่	3,000 -4,000 คน/ตร.กม.	มีอยู่ 1 ตำบล
กลุ่มที่ 4	ความหนาแน่นของประชากรตั้งแต่	550 - 900 คน/ตร.กม.	มีอยู่ 3 ตำบล
กลุ่มที่ 5	ความหนาแน่นของประชากรตั้งแต่	400 - 500 คน/ตร.กม.	มีอยู่ 6 ตำบล
กลุ่มที่ 6	ความหนาแน่นของประชากรตั้งแต่	150 - 350 คน/ตร.กม.	มีอยู่ 18ตำบล
กลุ่มที่ 7	ความหนาแน่นของประชากรตั้งแต่	80 - 150 คน/ตร.กม.	มีอยู่ 5 ตำบล

ในปี 2521 การเกาะกลุ่มของตำบลที่มีความหนาแน่นของประชากรที่ใกล้เคียงกันเมื่อปี 2516 เริ่มขยายความแตกต่างของระดับความหนาแน่นมากขึ้น แต่ทั้งนี้ลักษณะการกระจายตัวของประชากรในพื้นที่ยังคงเค้าโครงเหมือนเมื่อปี 2516 กล่าวคือ พื้นที่ที่มีประชากรหนาแน่นที่สุดยังคงได้แก่ เทศบาลเมืองสมุทรสาคร ซึ่งจะมีความหนาแน่นของประชากรเฉลี่ยของทั้ง 3 ตำบล (ตำบลมหาชัย ตำบลท่าฉลอม ตำบลโกรกกราก) เป็น 5,823 คน/ตร.กม.

มาตราส่วน 1:25,000

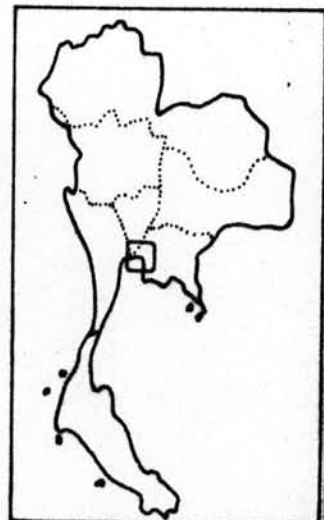
แสดง : ความหนาแน่นประชากรจังหวัดสมุทรสาครปี 2521

แผนที่ : 2.9

สัญลักษณ์ : ความหนาแน่นของประชากร (คน / กม²)

	13 000 - 15 000		400 - 500
	5 500 - 6 500		150 - 350
	3 000 - 4 000		< 150
	550 - 900		

ที่มา : ตารางที่ 2.11

ตารางที่ 2.11 พื้นที่การเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากรและความหนาแน่นของประชากรระดับตำบลของจังหวัดสมุทรสาคร
ระหว่าง พ.ศ. 2516-2521

เขตการปกครอง ตำบล (1)	พื้นที่ ตร. กม. (2)	จำนวนประชากร		การเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากร			ความหนาแน่นประชากร	
		พ.ศ. 2516 (3)	พ.ศ. 2521 (4)	จำนวนเต็ม 2516-2521 (5)	(5) เป็น % ของ (3) (6)	% ของยอดรวม การเปลี่ยนแปลง (7)	พ.ศ. 2516 (8)	พ.ศ. 2521 (9)
อำเภอเมืองสมุทรสาคร	479.71	114,025	124,309	10,284	9.0	56.5	238	259
1. มหาชัย ++	4.68	24,863	28,675	3,812	15.3	20.9	5,313	6,127
2. ท่าฉลอม ++	0.96	12,284	12,963	679	5.5	3.7	12,796	13,503
3. โกรกกราก ++	0.26	3,582	3,829	247	6.9	1.4	13,777	14,727
4. บางหญ้าแพรก	16.33	9,907	10,744	837	8.4	4.6	607	658
5. ท่าจีน	15.32	3,281	3,965	684	20.8	3.8	214	259
6. ท่าทราย	40.35	5,248	6,497	1,249	23.8	6.9	130	161
7. นาดิ	24.25	5,189	5,432	243	4.7	1.3	214	224
8. นาโคก	35.12	3,112	3,299	187	6.0	1.0	89	94
9. บางกระเจ้า	42.37	5,547	5,511	- 36	- 0.6	- 0.2	131	130
10. บางน้ำผึ้ง	17.95	4,036	4,904	868	21.5	4.8	225	273
11. พัทธำนิมิตรสิงห์	69.25	6,315	6,112	- 203	- 3.2	- 1.1	91	88
12. บางโทรัด	46.56	4,404	5,365	961	21.8	5.3	95	115
13. บ้านกระาะ	36.57	6,023	5,934	- 89	- 1.48	- 0.5	165	162
14. บ้านบ่อ	47.76	8,434	7,763	- 671	- 8.0	- 3.7	177	163
15. โคกขาม	50.60	6,563	6,977	414	6.3	2.3	130	138
16. คอกกระบือ	13.63	2,405	2,924	519	21.6	2.9	176	215
17. กาทอง	17.75	2,832	3,415	583	20.6	3.2	160	192

ตารางที่ 2.11 (ต่อ)

เขตการปกครอง ตำบล (1)	พื้นที่ ตร.กม. (2)	จำนวนประชากร		การเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากร			ความหนาแน่นประชากร	
		พ.ศ. 2516 (3)	พ.ศ. 2521 (4)	จำนวนเดิม 2516-2521 (5)	(5) เป็น % ของ (3) (6)	% ของยอดรวม การเปลี่ยนแปลง (7)	พ.ศ. 2516 (8)	พ.ศ. 2521 (9)
อำเภอกระทุ่มแบน	132	48,435	55,968	7,533	15.6	41.4	367	424
1. กระทุ่มแบน ⁺⁺	3.46	10,077	11,087	1,010	10.0	5.5	2,912	3,204
2. ดอนไก่ดี	6.67	4,338	3,192	- 1,146	- 26.4	- 6.3	650	479
3. บางยาง	15.61	3,472	4,333	861	24.8	4.7	222	278
4. ท่าไม้	9.07	4,405	5,230	825	18.7	4.5	486	577
5. ท่าเสา	10.80	2,804	3,785	981	35.00	5.4	260	350
6. อัมมน้อย ⁺	30.40	7,595	10,161	2,566	33.8	14.1	250	334
7. ส่วนหลวง	27.67	6,678	7,741	1,063	16.00	5.8	241	280
8. ท้องนกไข่	5.41	2,369	2,566	197	8.3	1.1	438	474
9. แคราย	11.30	1,931	2,132	201	10.4	1.1	171	189
10. คลองมะเดื่อ	11.61	4,766	5,741	975	20.5	5.4	411	494

ตารางที่ 2.11 (ต่อ)

เขตการปกครอง ตำบล (1)	พื้นที่ ตร.กม. (2)	จำนวนประชากร		การเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากร			ความหนาแน่นประชากร	
		พ.ศ. 2516 (3)	พ.ศ. 2521 (4)	จำนวนเพิ่ม 2516-2521 (5)	(5) เป็น % ของ (3) (6)	%ของยอดรวม การเปลี่ยนแปลง (7)	พ.ศ. 2516 (8)	พ.ศ. 2521 (9)
อำเภอบ้านแพ้ว	216.3	72,819	73,201	382	0.5	2.1	337	338
1. ส่วนลัม	18.02	4,333	4,909	576	13.3	3.2	240	272
2. อำแพง	19.89	4,604	4,845	241	5.2	1.3	231	244
3. หนองสองห้อง ⁺	35.08	16,440	15,395	- 1,045	- 6.4	- 5.7	467	439
4. โรงเข้ ⁺	40.81	8,209	8,394	185	2.3	1.0	201	206
5. ยกกระบัต ⁺	11.40	8,992	9,197	205	2.3	1.1	789	807
6. หสักลำ ⁺	20.95	9,746	9,176	- 570	- 5.8	- 3.1	465	438
7. บ้านแพ้ว ⁺	15.14	6,910	7,497	587	9.0	3.2	456	495
8. เล็ดร้ว	25.41	6,390	6,516	126	2.0	0.7	251	256
9. คลองตัน	29.60	7,195	7,272	77	1.1	0.4	243	246
จังหวัดลุมพูน	828.01	235,279	153,478	18,199	7.7	100.00	284	306

หมายเหตุ : ++ ตำบลที่เป็นเทศบาล
+ ตำบลที่เป็นสุขาภิบาล

รองลงมา คือ เทศบาลตำบลกระทู้แบบมีความหนาแน่นของประชากร 3,204 คน/ตร.กม. สำหรับพื้นที่สุขาภิบาลของจังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งมีทั้งหมด 3 แห่งนั้น แต่ละแห่งจะมีระดับความหนาแน่นเฉลี่ยระหว่าง 330-500 คน/ตร.กม.

พื้นที่ตำบลอื่น ๆ ที่มีความหนาแน่นของประชากรมากเป็นพิเศษได้แก่ ตำบลบางหญ้าแพรก ซึ่งอยู่ในเขตอิทธิพลของเทศบาลเมืองฯ นอกจากนั้นตำบลบางหญ้าแพรกเป็นตำบลที่มีที่ตั้งอยู่บริเวณปากแม่น้ำท่าจีน ทั้งสองฟาก เป็นที่ตั้งของหมู่บ้านชาวประมง มีความหนาแน่นของประชากรถึง 658 คน/ตร.กม. สำหรับตำบลคลองมะเดื่อ ตำบลดอนไก่ดี และตำบลท่าเล่า ซึ่งมีความหนาแน่นของประชากร 494, 479 และ 350 คน/ตร.กม. ตามลำดับ นั้นเป็นผลมาจากการอยู่ในเขตอิทธิพลของเทศบาลตำบลกระทู้แบบ สำหรับตำบลท่าไม้ ซึ่งมีระดับความหนาแน่นของประชากรสูงถึง 577 คน/ตร.กม. ทั้งนี้เป็นเพราะอยู่ติดกับเขตสุขาภิบาลอ้อมน้อยและเทศบาลตำบลกระทู้แบบ

จากผลของการวิเคราะห์ความหนาแน่นของประชากรในปี 2521 จะเห็นแหล่งศูนย์กลางชุมชนและเขตที่อยู่ในอิทธิพลของศูนย์กลางค่อนข้างชัดเจน ในพื้นที่ตอนบนของจังหวัดจะมีแหล่งศูนย์กลางชุมชนสำคัญอยู่ 2 แห่ง กล่าวคือ พื้นที่อำเภอกระทู้แบบ ส่วนใหญ่จะอยู่ในเขตอิทธิพลของเทศบาลตำบลกระทู้แบบแห่งหนึ่ง และสุขาภิบาลอ้อมน้อยอีกแห่งหนึ่ง ซึ่งสุขาภิบาลอ้อมน้อยนี้ แม้จะเป็นศูนย์กลางขนาดเล็ก แต่ก็ได้แสดงให้เห็นถึงบทบาทและอิทธิพลต่อการเพิ่มระดับความหนาแน่นทั้งในตัวสุขาภิบาลอ้อมน้อย และในตำบลใกล้เคียงอื่น ๆ ด้วย สำหรับศูนย์กลางชุมชนที่สำคัญที่สุดของจังหวัด ได้แก่ เทศบาลเมืองสมุทรสาคร อิทธิพลของเทศบาลเมืองฯ แผ่ครอบคลุมพื้นที่ส่วนล่างของจังหวัด หรือเฉพาะในเขตอำเภอเมืองฯเป็นส่วนใหญ่

2.3.3 การวัดการกระจายตัวของประชากร

การวัดการกระจายตัวของประชากรในเขตพื้นที่จังหวัดสมุทรสาครในที่นี่เป็นการพิจารณาภาพรวมของการกระจายตัวของประชากรอย่างกว้าง ๆ ว่า มีการรวมตัวหรือกระจายตัวของประชากรในพื้นที่จังหวัดมากน้อยเพียงใด ซึ่งผลที่ได้จะบอกเพียงลักษณะรวม ๆ ของความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ และประชากรที่กระจายตัวอยู่ในพื้นที่เท่านั้น แต่จะไม่ครอบคลุมใน

รายละเอียดว่ามีการรวมตัว หรือกระจายตัวของประชากรมากน้อยในท้องที่ตำบลใดบ้าง ทั้งนี้จะใช้วิธีการวัด 2 วิธีด้วยกัน คือ

2.3.3.1 การวัดการกระจายตัวของประชากรจาก Lorenz Curve (ดูแผนภูมิที่ 2.5)

การวัดการกระจายตัวของประชากรจาก Lorenz Curve นั้น พิจารณาได้จากเส้นโค้งแสดงการกระจายตัวของประชากรที่สร้างขึ้นจากการกำหนดจุดตัดกันของอัตราส่วนของจำนวนประชากรและขนาดพื้นที่ของตำบลต่าง ๆ หากเส้นโค้งดังกล่าวเชิบบนเข้าอยู่ใกล้เส้นแสดงการกระจายตัวที่สม่ำเสมอ ก็แสดงว่ามีการกระจายตัวของประชากรในพื้นที่นั้นมาก แต่ถ้าเส้นโค้งดังกล่าวเชิบบนห่างจากเส้นแสดงการกระจายตัวที่สม่ำเสมอ ก็แสดงว่ามีการรวมตัวของประชากรอยู่ในพื้นที่เดียว

จากการพิจารณาเส้นโค้งแสดงการกระจายตัวของประชากรในเขตพื้นที่จังหวัดสมุทรสาครในปี พ.ศ. 2516 และ พ.ศ. 2521 จะเห็นว่าเส้นโค้งแสดงการกระจายตัวของประชากรทั้งสองปียังอยู่ห่างจากเส้นแสดงการกระจายตัวที่สม่ำเสมอค่อนข้างมาก ซึ่งในรายละเอียดจะพบว่าประมาณร้อยละ 39 ของประชากรจังหวัดสมุทรสาคร จะรวมตัวอยู่ในพื้นที่เมืองประมาณร้อยละ 13 ของจังหวัดเท่านั้น ขณะที่อีกร้อยละ 61 ของประชากรที่เหลือกระจายตัวกันอยู่ในพื้นที่ถึงร้อยละ 87 ของจังหวัด สำหรับเส้นทางแสดงการกระจายตัวของประชากรในเขตพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร ในปี 2521 ได้แสดงให้เห็นถึงการกระจายตัวของประชากรในพื้นที่มากกว่าเมื่อปี 2516 เล็กน้อย

2.3.3.2 ดัชนีการรวมตัวของประชากร (Concentration Index)

ดัชนีการรวมตัวของประชากร คือ ค่าที่ใช้วัดการกระจายตัวหรือการรวมตัวของประชากร โดยการนำเอาตัวเลขอัตราส่วนของขนาดพื้นที่และจำนวนประชากรของตำบลต่าง ๆ ของจังหวัดสมุทรสาคร มาจัดเรียงตามความเข้มของความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนประชากรกับพื้นที่ในรูปของความหนาแน่นจากน้อยไปหามาก จากนั้นก็คำนวณค่าการรวมตัวของประชากรจากสูตร

$$\text{ค่าการรวมตัวของประชากร} = \frac{\text{อัตราส่วนสะสมของพื้นที่} - \text{อัตราส่วนสะสมของประชากร}}{\text{อัตราส่วนสะสมของพื้นที่}}$$

ผลลัพธ์จะมีค่าอยู่ระหว่าง 0 และ 1 ถ้าผลลัพธ์เข้าใกล้ 1 แสดงว่ามีการรวมตัวของประชากรในพื้นที่
แห่งเดียว แต่ถ้าผลลัพธ์เข้าใกล้ 0 ก็แสดงว่ามีการกระจายตัวของประชากรในพื้นที่มาก

จากตาราง 2.12 และ 2.13 สามารถคำนวณค่าการรวมตัวของ
ประชากรในเขตพื้นที่จังหวัดสมุทรสาครในปี พ.ศ. 2516 และ 2521 ได้ดังนี้

$$\text{ค่าการรวมตัวของประชากรในปี พ.ศ. 2516} = \frac{2,378.68 - 1,531.83}{2,378.68}$$

$$= 0.3560$$

$$\text{ค่าการรวมตัวของประชากรในปี พ.ศ. 2521} = \frac{2,421.59 - 1,560.88}{2,421.59}$$

$$= 0.3554$$

จะเห็นว่าค่าการรวมตัวของประชากรที่คำนวณได้ในปี พ.ศ. 2521 ต่ำกว่าในปี พ.ศ. 2516
เล็กน้อย ซึ่งแสดงว่าในปี พ.ศ. 2521 ประชากรมีการรวมตัวในพื้นที่ที่น้อยลงกว่าเมื่อปี พ.ศ. 2516

จากการวัดการกระจายตัวของประชากรในเขตพื้นที่จังหวัด
สมุทรสาคร ดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าประชากรในเขตพื้นที่จังหวัดสมุทรสาครมีแนวโน้มที่จะ
กระจายตัวมากขึ้น ทั้งนี้คาดว่าเนื่องมาจากบทบาทและอิทธิพลของศูนย์กลางชุมชนระดับต่าง ๆ ใน
จังหวัดสมุทรสาคร ได้ขยายตัวออกไปยังตำบลข้างเคียงพร้อม ๆ กับที่ความแตกต่างของระดับการ
พัฒนาพื้นที่ระหว่างศูนย์กลางชุมชนกับตำบลรอบนอกของจังหวัดมีน้อยลง อันเป็นผลจากอิทธิพลของ
กรุงเทพมหานคร อีกแรงหนึ่ง จึงทำให้ประชากรในจังหวัดเริ่มมีการกระจายตัวมากขึ้น

ตารางที่ 2.12 การกระจายตัวของประชากรระดับตำบลของจังหวัดสมุทรสาคร พ.ศ.2516

เขตการปกครอง ตำบล (1)	พื้นที่		ร้อยละสะสม ของพื้นที่ (4)	ประชากร		ร้อยละสะสม ของประชากร (7)	ความหนาแน่นเฉลี่ยของ ประชากร(คน/คร.กม.) (8)
	กม. ² (2)	% (3)		คน (5)	% (6)		
1. นาโคก	35.12	4.24	4.24	3,112	1.32	1.32	89
2. พัทธายนรสิงห์	69.25	8.36	12.60	6,135	2.68	4.00	91
3. บางโทรัด	46.56	5.62	18.22	4,404	1.87	5.87	95
4. ท่าทราย	40.35	4.87	23.09	5,248	2.28	8.10	130
5. โคกขาม	50.60	6.10	29.19	6,563	2.79	10.89	130
6. บางกระเจ้า	42.37	5.12	34.31	5,547	2.36	13.25	131
7. กาหลง	17.75	2.14	36.45	2,832	1.20	14.45	160
8. บ้านเกราะ	36.57	4.42	40.87	6,023	2.56	17.01	165
9. แคราย	11.30	1.36	42.23	1,931	0.82	17.83	171
10. คอกกระบือ	13.63	1.65	43.88	2,405	1.02	18.85	176
11. บ้านบ่อ	47.76	5.76	49.64	8,434	3.58	22.43	177
12. โรงเข้	40.81	4.93	54.57	8,209	3.49	25.92	201
13. ท่าจีน	15.32	1.85	56.42	3,281	1.39	27.31	214
14. นาด	24.25	2.93	59.35	5,189	2.21	29.52	214
15. บางยาง	15.61	1.89	61.24	3,472	1.48	31.00	222

ตารางที่ 2.12 (ต่อ)

เขตการปกครอง ตำบล (1)	พื้นที่		ร้อยละสะสม ของพื้นที่ (4)	ประชากร		ร้อยละสะสม ของประชากร (7)	ความหนาแน่นเฉลี่ยของ ประชากร (คน/ตร.กม.) (8)
	กม. ² (2)	% (3)		คน (5)	% (6)		
16. บางน้ำดี	17.95	2.17	63.41	4,036	1.72	32.72	225
17. อัมพง	19.89	2.40	65.81	4,604	1.96	34.68	231
18. ส่วนลัม	18.02	2.18	67.99	4,333	1.84	36.52	240
19. ส่วนหลวง	27.67	3.33	71.32	6,678	2.84	39.36	241
20. คลองตัน	29.60	3.57	74.89	7,195	3.06	42.42	243
21. อ้อมน้อย ⁺	30.40	3.67	78.56	7,595	3.23	45.65	250
22. เสีตริ้ว	25.41	3.07	81.63	6,390	2.72	48.37	251
23. ท่าเสา	10.80	1.30	82.93	2,804	1.19	49.56	260
24. คลองมะเดื่อ	11.61	1.40	84.33	4,766	2.03	51.59	411
25. หนองนกไข่	5.41	0.65	84.98	2,369	1.01	52.60	438
26. บ้านแพ้ว ⁺	15.14	1.83	86.81	6,910	2.94	55.54	456
27. หลิกสาม ⁺	20.95	2.53	89.34	9,746	4.14	59.68	465
28. หนองสองห้อง ⁺	35.08	4.24	93.58	16,440	6.99	66.67	469
29. ท่าไม้	9.07	1.10	94.68	4,405	1.87	68.54	486

ตารางที่ 2.12 (ต่อ)

เขตการปกครอง ตำบล (1)	พื้นที่		ร้อยละสะสม ของพื้นที่ (4)	ประชากร		ร้อยละสะสม ของประชากร (7)	ความหนาแน่นเฉลี่ยของ ประชากร (คน/ตร.กม.) (8)
	กม. ² (2)	% (3)		คน (5)	% (6)		
30. บางหญ้าแพรก	16.33	2.00	96.68	9,907	4.21	72.75	607
31. ดอนไก่ดี	6.67	0.80	97.48	4,338	1.84	74.59	650
32. ยกกระบัตร	11.40	1.38	98.86	8,992	3.82	78.41	789
33. กระทุ่มแบน ⁺⁺	3.46	0.42	99.28	10,077	4.28	82.69	2,912
34. มหาชัย ⁺⁺	4.68	0.57	99.85	24,863	10.57	93.26	5,313
35. ท่าฉลอม ⁺⁺	0.96	0.12	99.97	12,284	5.22	98.48	12,796
36. โกรกกราก ⁺⁺	0.26	0.03	100.00	3,582	1.52	100.00	13,777
ผลรวม	828.01	100.00	2,378.68	235,279	100.00	1,531.83	284

หมายเหตุ ++ ตำบลที่เป็นเทศบาล

+ ตำบลที่เป็นสุขาภิบาลทั้งหมด หรือบางส่วน

ที่มา ช่อง (2), (5) และ (8) จากตาราง

ตารางที่ 2.13 การกระจายตัวของประชากรระดับตำบลของจังหวัดสมุทรสาคร พ.ศ. 2521

เขตการปกครอง ตำบล (1)	พื้นที่		ร้อยละสะสม ของพื้นที่ (4)	ประชากร		ร้อยละสะสม ของประชากร (7)	ความหนาแน่นเฉลี่ยของ ประชากร (คน/ตร.กม.) (8)
	กม. ² (2)	% (3)		คน (5)	% (6)		
1. พัทธยาณรงค์	69.25	8.36	8.36	6,112	2.41	2.41	88
2. นาโคก	35.12	4.24	12.60	3,299	1.30	3.71	94
3. บางโทรัด	46.56	5.62	18.22	5,365	2.12	5.83	115
4. บางกระเจ้า	42.37	5.12	23.34	5,511	2.18	8.01	130
5. โคกขาม	50.60	6.10	29.44	6,977	2.75	10.76	138
6. ท่าทราย	40.35	4.87	34.31	6,497	2.56	13.32	161
7. บ้านเกราะ	36.57	4.42	38.73	5,934	2.34	15.66	162
8. บ้านบ่อ	47.76	5.76	44.49	7,763	3.06	18.72	163
9. แคราย	11.30	1.36	45.85	2,132	0.84	19.56	189
10. กาหลง	17.75	2.14	47.99	3,415	1.35	20.91	192
11. โรงเข้	40.81	4.93	52.92	8,394	3.31	24.22	206
12. คอกกระบือ	13.63	1.65	54.57	2,924	1.16	25.38	215
13. นาดิ	24.25	2.93	57.50	5,432	2.14	27.52	224
14. อำแพง	19.89	2.40	59.90	4,845	1.91	29.43	244

ตารางที่ 2.13 (ต่อ)

เขตการปกครอง ตำบล (1)	พื้นที่		ร้อยละสะสม ของพื้นที่ (4)	ประชากร		ร้อยละสะสม ของประชากร (7)	ความหนาแน่นเฉลี่ยของ ประชากร (คน/ตร.กม.) (8)
	กม. ² (2)	% (3)		คน (5)	% (6)		
15. คลองตัน	29.60	3.57	63.47	7,272	2.87	32.30	246
16. เสีตริ้ว	25.41	3.07	66.54	6,516	2.57	34.87	256
17. ท่าหิน	15.32	1.85	68.39	3,965	1.56	36.43	259
18. ล้วนล้ม	18.02	2.18	70.57	4,909	1.94	38.37	272
19. บางน้ำสีด	17.95	2.17	72.74	4,904	1.94	40.31	273
20. บางยาง	15.61	1.89	74.63	4,333	1.71	42.02	278
21. ล้วนหลวง	27.67	3.33	77.96	7,741	3.05	45.07	280
22. อ้อมน้อย ⁺	30.40	3.67	81.63	10,161	4.01	49.08	334
23. ท่าเสา	10.80	1.30	82.93	3,785	1.50	50.58	350
24. หลักสาม ⁺	20.95	2.53	85.46	9,176	3.62	54.20	438
25. หมองสองห้อง ⁺	35.08	4.24	89.70	15,395	6.07	60.27	439
26. หมองนกไข่	5.41	0.65	90.35	2,566	1.01	61.28	474
27. ดอนไก่ดี	6.67	0.80	91.15	3,192	1.26	62.54	479
28. คลองมะเดื่อ	11.61	1.40	92.55	5,741	2.27	64.81	494

ตารางที่ 2.13 (ต่อ)

เขตการปกครอง ตำบล (1)	พื้นที่		ร้อยละสะสม ของพื้นที่ (4)	ประชากร		ร้อยละสะสม ของประชากร (7)	ความหนาแน่นเฉลี่ยของ ประชากร (คน/ตร.กม.) (8)
	กม. ² (2)	% (3)		คน (5)	% (6)		
29. บ้านแพ้ว ⁺	15.14	1.83	94.38	7,497	2.96	67.77	495
30. ท่าไม้	9.07	1.10	95.48	5,230	2.06	69.83	577
31. บางหญ้าแพรก	16.33	2.00	97.48	10,744	4.24	74.07	658
32. ยกกระบัตร	11.40	1.38	98.86	9,197	3.63	77.70	807
33. กระทุ่มแบน ⁺⁺	3.46	0.42	99.28	11,087	4.37	82.07	3,204
34. มหาชัย ⁺⁺	4.68	0.58	99.85	28,675	11.31	93.38	6,127
35. ท่าฉลอม ⁺⁺	0.96	0.12	99.97	12,963	5.11	98.49	13,503
36. โกรกกราก ⁺⁺	0.26	0.03	100.00	3,829	1.51	100.00	14,727
ผลรวม	828.01	100.00	2,421.59	253,478	100.00	1,560.88	306

หมายเหตุ

++

ตำบลที่เป็นเทศบาล

+

ตำบลที่เป็นสุขาภิบาลทั้งหมดหรือบางส่วน

ที่มา

ข้อ (2), (5) และ (8) จากตาราง

2.3.4 การเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากร

2.3.4.1 การเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากรระหว่าง พ.ศ.2516-2521 (ดูตาราง 2.11 ประกอบ)

ในช่วงเวลา 5 ปี ระหว่าง พ.ศ.2516-2521 จังหวัดสมุทรสาคร มีประชากรเพิ่มขึ้นทั้งหมด 18,199 คน เฉลี่ยประมาณ 3,639 คนต่อปี หรือเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ.2516 เป็นจำนวนร้อยละ 7.7 อัตรานี้ถือเป็นอัตราการเพิ่มที่ต่ำกว่าอัตราการเพิ่มเฉลี่ยในช่วง 5 ปี ระหว่าง 2516-2521 ของประชากรภาคตะวันตก คือ ร้อยละ 11.9 ต่อปี

การเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากรมีสาเหตุ 2 ประการ คือ การเปลี่ยนแปลงประชากรตามธรรมชาติ (เกิด-ตาย) และการเปลี่ยนแปลงประชากรโดยการย้ายถิ่น (ย้ายเข้า-ย้ายออก) สำหรับการเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากรของจังหวัดสมุทรสาคร จากสถิติพบว่า จำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นนั้น เป็นการเพิ่มโดยธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ การเพิ่มประชากรโดยการย้ายเข้านั้นมีเป็นจำนวนไม่สูงมากนัก อย่างไรก็ตาม จำนวนการเพิ่มประชากรจากการย้ายเข้าควรจะต้องมีเป็นจำนวนที่สูงมาก ทั้งนี้เนื่องจากจังหวัดสมุทรสาครจัดเป็นแหล่งงานที่ใหญ่แห่งหนึ่งของภาคตะวันตก มีผู้ใช้แรงงานทั้งจากจังหวัดใกล้เคียงและจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อพยพเข้าไปทำงานทำเป็นจำนวนมาก เนื่องจากจังหวัดสมุทรสาคร มีความเจริญทางเศรษฐกิจทั้งในภาคเกษตรกรรม การประมง และอุตสาหกรรมในระดับสูง งานจำพวกใช้แรงงานจึงมีมากและหาได้ง่าย แต่แรงงานที่อพยพเข้ามามีเป็นจำนวนมากที่ไม่ได้แจ้งการย้ายเข้าต่อทางราชการ จึงทำให้สถิติจำนวนผู้อพยพเข้ามามีน้อยกว่าที่เป็นจริง และในขณะที่เดียวกันจังหวัดสมุทรสาคร ก็ต้องสูญเสียประชากรโดยเฉพาะผู้มีการศึกษาในระดับสูง ที่อพยพย้ายออกไปทำงานที่เหมาะสม เช่น ใน กรุงเทพมหานคร เป็นต้น

ในเขตพื้นที่ระดับอำเภอ เป็นที่น่าสังเกตว่า แม้ว่าอำเภอกระทุ่มแบน จะมีประชากรเพิ่มขึ้นจากเดิมมากที่สุด คือ ร้อยละ 15.6 ในขณะที่อำเภอเมือง มีประชากรเพิ่มขึ้นจากเดิมเพียงร้อยละ 9.0 นั้น หากจะพิจารณาเฉพาะในเขตเทศบาลเมืองสมุทรสาคร เปรียบเทียบกับเทศบาลตำบลกระทุ่มแบน แล้วจะมีการเพิ่มของประชากรในอัตราที่ใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 11.6 และ 10.0 ตามลำดับ ส่วนอำเภอบ้านแพ้ว จะมีประชากรเพิ่มขึ้นจากเดิมเพียงร้อยละ

0.5 เท่านั้น สำหรับในเขตพื้นที่ตำบล โดยทั่วไปตำบลที่มีประชากรเบาบางจะมีอัตราเพิ่มของประชากรสูงกว่าตำบลที่มีประชากรหนาแน่น โดยเฉพาะตำบลที่มีพื้นที่ติดต่อกับศูนย์กลางชุมชนที่สำคัญของจังหวัด จากการพิจารณาการเพิ่มจำนวนประชากรตำบลในแต่ละอำเภอพอจะกล่าวได้ว่า ตำบลต่าง ๆ ในเขตอำเภอเมือง จะมีอัตราการเพิ่มที่ค่อนข้างมีความแตกต่างกันมาก เนื่องจากเป็นอำเภอใหญ่พื้นที่มาก อิทธิพลของเทศบาลเมืองสมุทรสาคร แผ่ขยายได้ไม่ทั่วถึง สำหรับตำบลต่าง ๆ ในเขตอำเภอกระทุ่มแบน จะมีอัตราการเพิ่มประชากรในระดับที่ใกล้เคียงกัน อาจเนื่องมาจากเป็นอำเภอเล็ก แต่มีศูนย์กลางชุมชนสำคัญอยู่ถึง 2 แห่ง คือ เทศบาลตำบลกระทุ่มแบน และ ศูนย์บริการอ้อมน้อย ส่วนตำบลต่าง ๆ ในเขตอำเภอบ้านแพ้ว ทุกตำบลจะมีอัตราการเพิ่มประชากรที่ค่อนข้างต่ำมาก (ดูแผนที่ 2.10 ประกอบ)

2.3.4.2 บริเวณที่มีอัตราการเพิ่มของประชากรสูง และต่ำ และ บริเวณที่มีประชากรลดลง (ดูแผนที่ 2.11 ประกอบ)

จากการแบ่งกลุ่มตำบลด้วยวิธีประมาณความถี่ของการเพิ่มประชากรเป็นร้อยละ ของการเพิ่มทั้งจังหวัดระหว่าง พ.ศ. 2516-2521 สามารถแบ่งออกได้เป็น 7 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 ประชากรลดลงมาก กล่าวคือ ลดลงร้อยละ 6.3 ถึง 3 มีอยู่ 4 ตำบลด้วยกัน รวมทั้งตำบลหนองสองห้อง ซึ่งเป็นเขตศูนย์กลางหลักห้า และตำบลหลักสาม ซึ่งเป็นเขตศูนย์กลางบ้านแพ้วด้วย

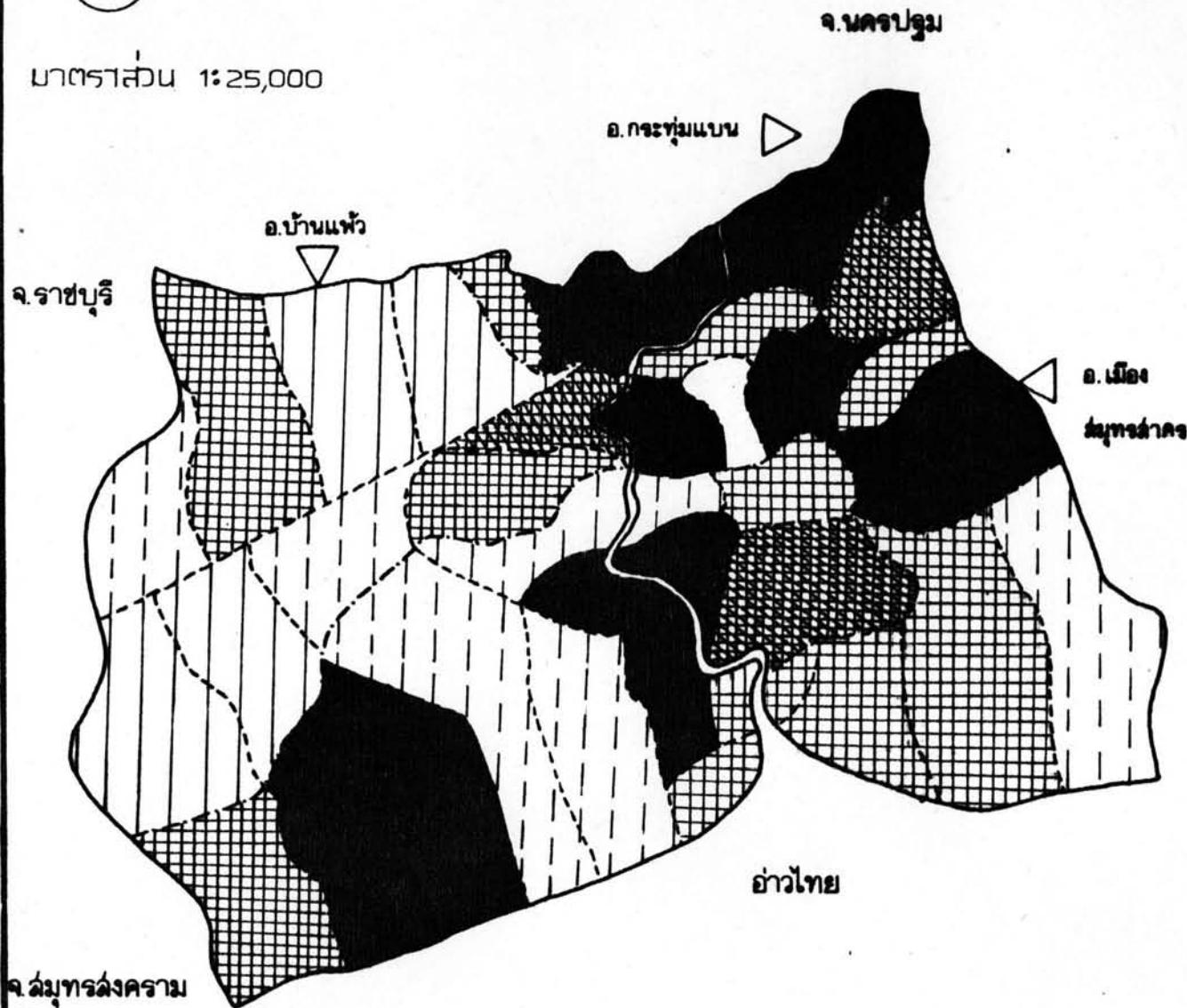
กลุ่มที่ 2 ประชากรลดลงร้อยละ 2 ถึง 0 มีอยู่ 3 ตำบล คือ ตำบลพันท้ายนรสิงห์ ตำบลบ้านเกราะ และตำบลบางกระเจ้า

กลุ่มที่ 3 ประชากรเพิ่มขึ้นร้อยละ 0-1.5 ของการเพิ่มทั้งจังหวัด มี 10 ตำบล รวมทั้งตำบลโกรกกราก ซึ่งเป็นตำบลในเขตเทศบาลเมืองสมุทรสาคร

กลุ่มที่ 4 ประชากรเพิ่มขึ้นร้อยละ 2-4 ของการเพิ่มทั้งจังหวัดมี 7 ตำบล รวมทั้งตำบลท่าฉลอม ซึ่งเป็นตำบลในเขตเทศบาลเมืองสมุทรสาคร

มาตราส่วน 1:25,000

แสดง : การเปลี่ยนแปลงประชากรปี 2521 เป็นร้อยละ จากปี 2516

แผนที่ ; 2 10

สัญลักษณ์ : การเปลี่ยนแปลงประชากร (%)

	เพิ่ม 35 - 33		เพิ่ม 2.5 - 1
	" 25 - 18		ลด (-0.1) - (-10)
	" 16 - 13		" -26.4
	" 10.5 - 4.5		

การเปลี่ยนแปลงประชากรรวม 9.02 %

ที่มา : ตารางที่ 2.11 ข้อ 4 (6)

กลุ่มที่ 5 ประชากรเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.5-7 ของการเพิ่มทั้งจังหวัด มี 10 ตำบล รวมทั้งตำบลกระทุ่มแบน ซึ่งเป็นที่ตั้งของเทศบาลตำบลกระทุ่มแบนด้วย ตำบลต่าง ๆ ในกลุ่มนี้จัดเป็นตำบลที่มีอัตราการเพิ่มที่ค่อนข้างสูงของจังหวัดสมุทรสาคร

กลุ่มที่ 6 ประชากรเพิ่มขึ้นร้อยละ 14-15 ของการเพิ่มจังหวัดมีอยู่ ตำบลเดียว คือ ตำบลอ้อมน้อย ซึ่งเป็นเขตสุขาภิบาลอ้อมน้อยด้วย

กลุ่มที่ 7 ประชากรเพิ่มร้อยละ 20-21 ของการเพิ่มทั้งจังหวัด มีอยู่ ตำบลเดียว คือ ตำบลมหาชัย ซึ่งเป็นตำบลที่ใหญ่ที่สุดในเขตเทศบาลเมืองสมุทรสาคร

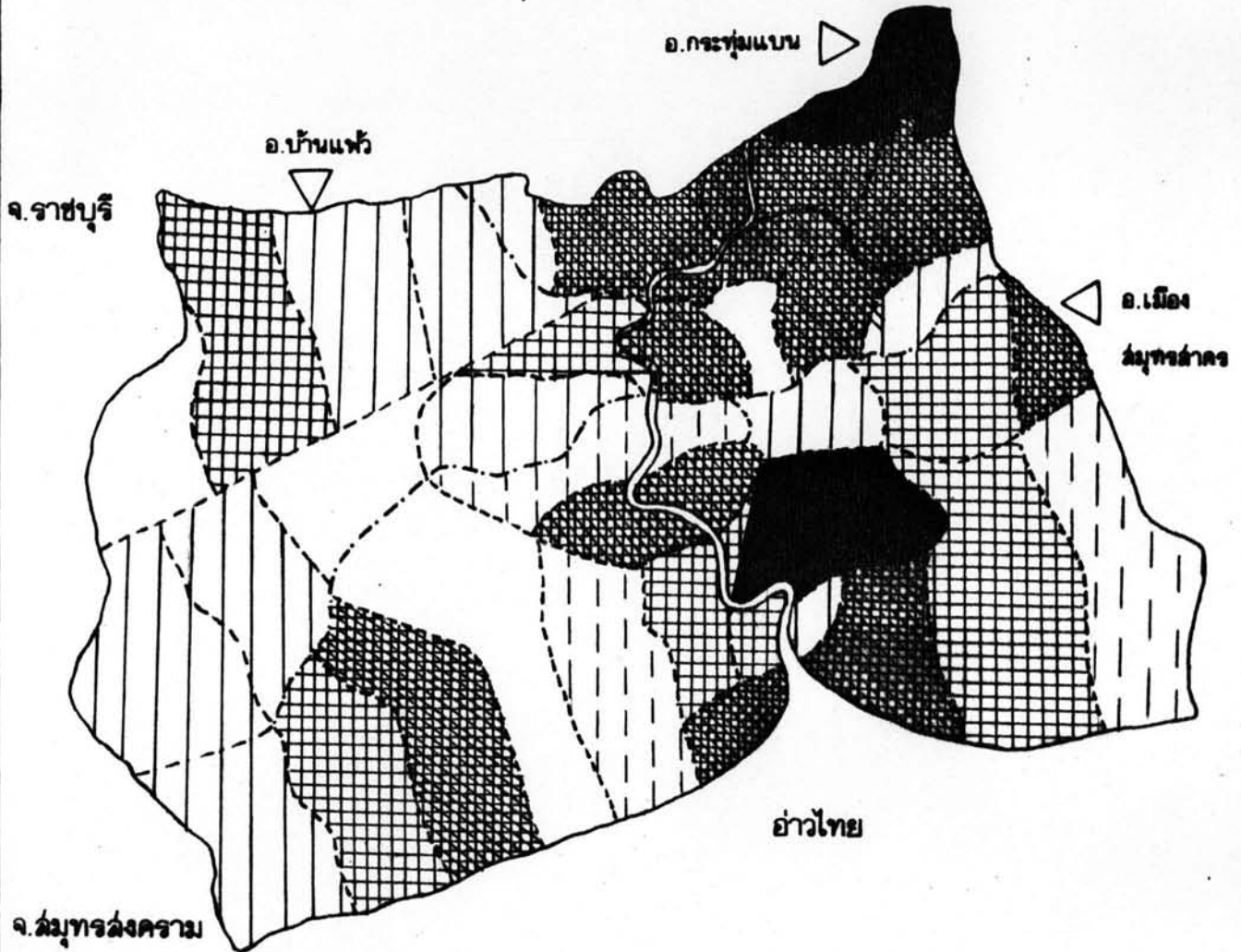
จะเห็นได้ว่าพื้นที่ที่มีอัตราการเพิ่มของประชากรสูง จะเป็นพื้นที่ชุมชนเทศบาลเมืองสมุทรสาคร และพื้นที่ที่ยังคงตั้งอยู่ภายใต้อิทธิพลของเทศบาลเมืองสมุทรสาคร เช่น ตำบลท่าทราย ตำบลท่าจีน ตำบลบางหญ้าแพรก รวมทั้งพื้นที่ที่อยู่ภายใต้อิทธิพลของเทศบาลตำบลกระทุ่มแบน สุขาภิบาลอ้อมน้อย เช่น ตำบลสวนหลวง ตำบลคลองมะเดื่อ ตำบลท่าเสา ตำบลบางยาง และตำบลท่าไม้ เป็นต้น นอกจากนี้ยังเป็นผลของอิทธิพลจากกรุงเทพมหานคร รวมทั้งโครงข่ายของเส้นทางคมนาคม คือ ทางหลวงแผ่นดินสายธนบุรี-ปากท่อ เช่น ตำบลคอกกระชือ และตำบลบางน้ำผึ้ง ส่วนใหญ่พื้นที่ที่มีอัตราการเพิ่มของประชากรสูง จะมีประชากรอยู่เบาบางกว่าพื้นที่ส่วนอื่น ๆ ซึ่งหมายถึงว่ายังมีโอกาสในการรับประชากรเพิ่มมากกว่าพื้นที่ส่วนอื่น ๆ ของจังหวัด

สำหรับพื้นที่ที่มีอัตราการเพิ่มของประชากรต่ำ จะเป็นตำบลที่อยู่ทางภาคตะวันตกของจังหวัด ในเขตพื้นที่อำเภอบ้านแพ้ว พื้นที่เหล่านี้ส่วนใหญ่จะมีประชากรหนาแน่นอยู่แล้ว เพราะเป็นเขตพื้นที่สุขาภิบาล และแม้ว่าจะมีบทบาทในฐานะศูนย์กลางชุมชน แต่ปัจจุบันได้ลดความสำคัญลง เนื่องจากอิทธิพลศูนย์กลางชุมชนอื่นที่มีความเจริญทางเศรษฐกิจมากกว่าอำเภอบ้านแพ้ว ซึ่งมีฐานะทางเศรษฐกิจด้านเกษตรกรรม ซึ่งมีความต้องการแรงงานไม่มากนัก คนจึงอพยพออก อัตราการเพิ่มของประชากรโดยส่วนรวมจึงค่อนข้างต่ำตามไปด้วย เช่น ตำบลโรงเข้ ตำบลยกกระบัตร ตำบลเข็ดริ้ว และตำบลคลองตัน

มาตราส่วน 1:25,000

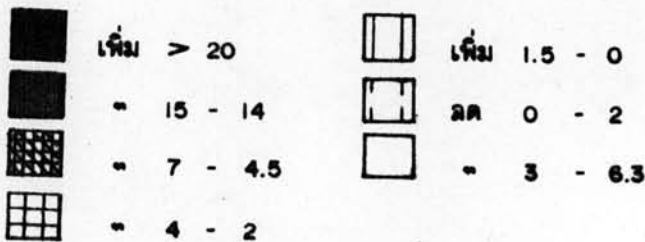
จ.นครปฐม

แสดง : การเปลี่ยนแปลงประชากรเป็นร้อยละของการเปลี่ยนแปลงทั้งจังหวัด ระหว่างปี 2516 - 2521

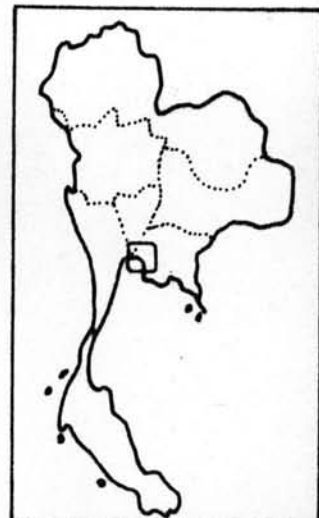
แผนที่ : 2.11

สัญลักษณ์ : การเปลี่ยนแปลงประชากร (%)

การเปลี่ยนแปลงประชากรรวม = 100 %

ที่มา : ตารางที่ 2.11 ข้อที่ (7)

ส่วนพื้นที่ที่มีประชากรลดลงมากที่สุด ได้แก่ ตำบลดอนไก่ดี ซึ่งเป็นตำบลที่มีพื้นที่เล็ก และมีความหนาแน่นสูงมาก ประกอบกับอยู่ใกล้ตำบลที่มีการพัฒนาสูง บริเวณรอบเทศบาลตำบลกระทุ่มแบน และสุขาภิบาลอัมมน้อย นอกจากนี้ยังมีพื้นที่ซึ่งสูญเสียอิทธิพล ในฐานะศูนย์กลางชุมชน อันได้แก่ ตำบลหนองล่องห้อง ในเขตสุขาภิบาลหลักห้า และตำบลหลักสาม ในเขตสุขาภิบาลบ้านแพ้ว สำหรับในอำเภอเมือง ก็มีตำบลที่มีประชากรลดลง คือ ตำบลบ้านบ่อ ตำบลบางกระเจ้า ตำบลบ้านเกราะ สาเหตุคาดว่าเนื่องมาจากอิทธิพลของชุมชนเทศบาลเมืองสมุทรสาคร และเทศบาลตำบลกระทุ่มแบน สำหรับตำบลพื้นที่เกษตรกรรม จะมีการย้ายออกของประชากรสูงมาก ทั้งนี้เนื่องจากอยู่ติดกับสมุทรปราการ ซึ่งมีโรงงานอุตสาหกรรมมากจึงดึงดูดแรงงานจากบริเวณใกล้เคียงนั่นเอง ประชากรในพื้นที่ดังกล่าวจึงมีจำนวนลดลง

หากพิจารณาเฉพาะพื้นที่ที่รับบริการเพิ่มของประชากรเป็นส่วนใหญ่ จะเห็นว่ามีอยู่เพียง 2 อำเภอ คือ อำเภอเมืองสมุทรสาคร และอำเภอกระทุ่มแบน อำเภอเมืองสมุทรสาครจะเป็นพื้นที่ที่รับบริการเพิ่มของประชากรถึง 10,284 คน หรือร้อยละ 56.5 ของการเพิ่มทั้งจังหวัด ในจำนวนนี้เทศบาลเมืองสมุทรสาครจะรับไว้ถึง 4,738 คน แยกเป็นตำบลมหาชัย รับไว้ 3,812 คน ตำบลท่าลอม 679 คน และตำบลโกรกกรากอีก 247 คน นอกจากนั้นในอำเภอเมืองยังมีตำบลท่าทราย ที่รับบริการเพิ่มของประชากรเป็นที่ 2 รองจากตำบลมหาชัย คือ จะรับบริการเพิ่มประชากรไว้ถึง 1,249 คน สำหรับอำเภอกระทุ่มแบน จะรับบริการเพิ่มประชากรไว้ร้อยละ 41.4 หรือ 7,533 คน โดยสุขาภิบาลอัมมน้อย จะรับไว้มากเป็นอันดับหนึ่ง และเทศบาลตำบลกระทุ่มแบน เป็นอันดับ 2 หรือ 2,566 คน และ 1,010 คน ตามลำดับ ส่วนอำเภอบ้านแพ้ว จะรับบริการเพิ่มของประชากรทั้งจังหวัดไว้เพียงร้อยละ 2.1 เท่านั้น

2.4 บริการทางสังคม

การบริการทางสังคมจะพิจารณาถึงลักษณะการให้บริการและระดับความสามารถในการให้บริการทางด้านสาธารณสุข สาธารณูปการ ที่สำคัญคือ

2.4.1 การศึกษา จังหวัดสมุทรสาครมีโรงเรียนทั้งสิ้น 141 โรงเรียน โดยแยกเป็น

โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด	106	โรงเรียน
โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา	16	โรงเรียน
โรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน	10	โรงเรียน
โรงเรียนสังกัดเทศบาล	8	โรงเรียน
โรงเรียนสังกัดกรมอาชีวศึกษา	1	โรงเรียน

เป็นที่น่าสังเกตว่าในจังหวัดสมุทรสาคร จะมีโรงเรียนระดับอาชีวศึกษาเพียงแห่งเดียว ไม่เพียงพอกับจำนวนประชากรในวัยเรียนของชุมชน จึงนับเป็นเหตุให้อัตราการย้ายออกเพื่อมาศึกษาในกรุงเทพมหานคร มีสูงขึ้น ทั้งนี้หากจะพิจารณาถึงความต้องการแรงงานในท้องถิ่นควบคู่ไปกับการศึกษาแล้ว จะพบว่า จังหวัดสมุทรสาคร มีความต้องการแรงงานทั้งประเภทไร้ฝีมือ และมีฝีมือ ในเวลาเดียวกัน เนื่องจากมีปริมาณอุตสาหกรรมการผลิตสูง จึงสมควรที่จะมีโครงการพัฒนาการศึกษาาระดับอาชีวเพื่อผลิตแรงงานที่มีประสิทธิภาพให้แก่ชุมชนต่อไป

2.4.2 การไฟฟ้า การไฟฟ้าจังหวัดสมุทรสาคร เป็นหน่วยงานของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จำนวนกระแสไฟฟ้าในเขตรวม 3 อำเภอ มีผู้ใช้กระแสไฟฟ้าในปี พ.ศ. 2521 ทั้งอุตสาหกรรม และแสงสว่าง 20,000 ราย จำนวนรายได้เดือนละประมาณ 21,000,000 บาท

2.4.3 การประปา ในเขตเทศบาลเมืองสมุทรสาคร มีประปาของทางราชการอยู่ 2 แห่ง คือ ประปาของเทศบาลเมืองสมุทรสาคร ดำเนินการจ่ายน้ำในเขตตำบลมหาชัย และตำบลโกรกกราก มีความสามารถในการผลิตน้ำประปาได้ชั่วโมงละประมาณ 240 ลูกบาศก์เมตร อีกแห่งหนึ่งเป็นของการประปาภูมิภาค ดำเนินการจ่ายน้ำในเขตตำบลท่าฉลอม ตำบลบางหญ้าแพรก มีความสามารถผลิตน้ำประปาได้ชั่วโมงละประมาณ 80 ลูกบาศก์เมตร สำหรับในเขตเทศบาลตำบลกระทุ่มแบน จะมีประปาของเทศบาลตำบล ดำเนินการจ่ายน้ำให้ราษฎรในเขตเทศบาลตำบลกระทุ่มแบน

2.4.4 โทรศัพท์ ภายในเขตชุมชนของจังหวัดสมุทรสาคร โดยเฉพาะในเขตอำเภอเมือง และอำเภอกระทุ่มแบน โทรศัพท์มีไม่เพียงพอกับความต้องการของประชาชน ทั้งนี้ เพราะมีการติดต่อทางด้านการค้า การประมง และอุตสาหกรรม เป็นจำนวนมากในปี 2521 จังหวัดสมุทรสาคร มีเลขหมายรวม 1,000 เลขหมาย

2.4.5 ตลาดสด ตลาดสินค้าในจังหวัดสมุทรสาคร จะเน้นหนักในด้านการค้าหน่วยสินค้าประเภทสดวันน้ำ และผลผลิตทางด้านเกษตรกรรม จำพวก พืช ผัก ผลไม้ เป็นต้น ย่านตลาดการค้าที่สำคัญของจังหวัดมีดังนี้

ตลาดสดเทศบาล ตำบลมหาชัย อำเภอเมืองสมุทรสาคร ตลาดแห่งนี้เป็นที่นิยมของประชาชนในท้องถิ่นและต่างถิ่น ที่จะซื้อสินค้าอาหารทะเลทั้งสด และแห้ง

ตลาดสดริมน้ำ ตำบลมหาชัย เป็นตลาดของเอกชน และเป็นตลาดที่เจ้าของเรือประมงแบบยังชีพ ที่ออกหา กุ้ง ปลา เพียงคืนเดียว นิยมนำมาขายให้กับแม่ค้าในตลาดนี้อีกทอดหนึ่ง

ตลาดสดกระทุ่มแบน ตำบลตลาด อำเภอกระทุ่มแบน

ตลาดบ้านแพ้ว ตำบลบ้านแพ้ว อำเภอบ้านแพ้ว

2.4.6 ท่าเทียบเรือประมง ประมงนั้นเป็นอาชีพหลักของชาวจังหวัดสมุทรสาครอย่างหนึ่ง ดังนั้นท่าเทียบเรือประมงจึงเป็นสาธารณูปโภคที่สำคัญด้วย ในปัจจุบันจังหวัดสมุทรสาครมีท่าเทียบเรือประมง 3 ท่าคือ

ก.) ท่าเทศบาลเมืองสมุทรสาคร เป็นท่าเทียบเรือประมงแห่งแรก ริมแม่น้ำท่าจีน ใกล้บริเวณทางแยกคลองมหาชัย สถานที่ประมูลปลาสดแบบ ต้องใช้ถนนเป็นบริเวณขนถ่ายสินค้าขึ้นรถยนต์ ชาวประมง ผู้มาประมูลปลา ตลอดจนผู้ใช้ถนนต่างได้รับความลำบากเพราะท่าเทียบเรือแห่งนี้อยู่ติดกับตลาดสดเทศบาล เป็นบริเวณที่มีการจราจรคับคั่งที่สุด ท่าเทศบาลแห่งนี้ เป็นอาคาร 2 ชั้น ชั้นล่างเป็นท่าเทียบเรือคอนกรีต มีความยาวหน้าท่า 36 เมตร สามารถรับเรือประมงขนาดบรรทุกไม่เกิน 80 ตันกรอสส์ ได้พร้อมกัน 5 ลำ เปิดประมูลปลาวันละครั้ง เวลา 7.00 น. ชั้นบนของท่าเป็นที่ทำการของสมาคมประมง ท่าเรือแห่งนี้เทศบาลเมืองสมุทรสาครเปิดประมูลให้เอกชนเป็นผู้ดูแล เก็บผลประโยชน์ ในปี 2521 เทศบาลเมืองได้ค่าประมูลทำในราคา 252,515 บาทต่อปี สำหรับชั้นบนซึ่งเป็นที่ทำการของสมาคมประมง เทศบาลเมืองสมุทรสาคร จะได้ค่าเช่าในราคา 5,720 บาทต่อปี

ข.) สะพานปลาสมุทรสาคร เนื่องจากสถิติสินค้าสัตว์น้ำของจังหวัดสมุทรสาครสูงขึ้น ประกอบกับจำนวนและขนาดเรือประมงก็มีมากขึ้น ในขณะที่ท่าเทียบเรือของเทศบาล ซึ่งแต่เดิมใช้ในกิจการหลายอย่าง ทั้งเป็นท่าเทียบเรือประมง ตลาดจำหน่ายสินค้าสัตว์น้ำ และท่าพักผู้โดยสารข้ามฟาก เพื่อต่อรถไฟที่สถานีบ้านแหลม ทрудโทรม คับแคบ และยากที่จะขยายให้ทันกับการขยายตัวของการประมง กระทรวงมหาดไทยจึงได้อนุมัติให้องค์การสะพานปลาจัดตั้งสะพานปลาขึ้นริมแม่น้ำท่าจีนไปทางทิศตะวันตกของวัดป้อม ริมถนนวัดป้อม-โรงไฟฟ้า ซึ่งสามารถเปิดดำเนินการได้เมื่อ พ.ศ. 2510 อาคารท่าเทียบเรือสะพานปลา ประกอบด้วย ตัวท่าเทียบเรือคอนกรีตกว้าง 16 เมตร ยาว 150 เมตร มีความลึกหน้าท่า 6-10 เมตร สามารถรับเรือประมงขนาด 100 ตันกรอสได้พร้อมกัน 20 ลำ นอกจากนี้ยังมีโรงจำหน่ายสินค้าสัตว์น้ำกว้าง 18 เมตร ยาว 54 เมตร อาคารสำนักงานเป็นตึก 2 ชั้น กว้าง 10 เมตร ยาว 30 เมตร ชั้นล่างเป็นที่จำหน่ายอาหาร รวมเนื้อที่ทั้งหมด 4 ไร่ 1 งาน 52.3 ตารางวา สำหรับค่าบริการที่สะพานปลาเก็บจากเจ้าของเรือประมงนั้น ปัจจุบันใช้วิธีเก็บตามขนาดของเรือ ซึ่งคิดไปจากเป้าหมายที่ตั้งไว้ว่าจะเก็บร้อยละ 1 จากราคาปลาที่เจ้าของเรือขายได้ เนื่องจากชาวประมงแย้งว่าเป็นอัตราที่สูงเกินไป ประกอบกับในระยะนี้ชาวประมงต้องประลပ်กับภาวะน้ำในมีราคาสูงขึ้นด้วย

ค.) ท่าบางหญ้า เป็นท่าเทียบเรือประมงของเอกชน รวมกลุ่มกันระหว่างชาวประมง จัดตั้งขึ้นโดยเช่าที่ดินเอกชนริมแม่น้ำท่าจีน เหนือท่าเทียบเรือขององค์การสะพานปลาขึ้นมาประมาณ 3 กิโลเมตร อยู่นอกเขตเทศบาล มีทางรถยนต์ติดต่อกับท่าเรือนี้ได้โดยถนนวัดป้อม-โรงไฟฟ้า ท่าเรือแห่งนี้จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 8 ตุลาคม 2520 มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดบริการท่าเทียบเรือให้แก่เรือประมงขนาดเล็ก 2 ประเภท คือ เรือลากกุ้ง และเรือประมงน้ำลึกขนาดเล็ก ซึ่งมีความยาวประมาณ 10 เมตร เรือทั้ง 2 ประเภทนี้ไม่สามารถเข้าท่าเทียบเรือทั้งสองแห่งที่กล่าวมาแล้วได้ เพราะเป็นเรือเล็กจะถูกเรือใหญ่เบียดเสียหายได้ และไม่สามารถเสียค่าบริการเท่ากับเรือใหญ่ได้ ท่าเรือบางหญ้า เป็นอาคารไม้ มุงหลังคาสังกะสี มีความยาวหน้าท่า 45 เมตร รับเรือพร้อมกันได้ 15 ลำ จะมีการประมูลปลาที่ท่านี้ 2 ครั้งต่อวัน ในเวลาตีห้า และเวลาบ่ายโมงครึ่ง โดยคิดค่าธรรมเนียม

- 30 บาทต่อครั้ง สำหรับเรือที่มีความยาว 5-7 วา
 70 บาทต่อครั้ง สำหรับเรือที่มีความยาว 8-9 วา
 100 บาทต่อครั้ง สำหรับเรือที่มีความยาว 10-11 วา

2.4.7 การปรับปรุงท่าเรือสมุทรสาคร

กรมเจ้าท่าได้พิจารณาเห็นความสำคัญในด้านการประมงของจังหวัดสมุทรสาคร จึงได้กำหนดโครงการปรับปรุงท่าเรือสมุทรสาครขึ้น โดยใช้งบประมาณประจำปี 2521 ทำการขุดลอกปรับปรุงร่องแม่น้ำท่าจีน (บริเวณปากน้ำ) เพื่อแก้ไขสถานที่ตั้งเดิมของร่องน้ำอันเป็นอุปสรรคในการประมง และการขนส่งทางน้ำ โดยทำการขุดลอกปรับปรุงร่องน้ำยาว 6.7 กม. ให้ร่องน้ำกว้าง 40 เมตร ลึก 2 เมตร จากระดับน้ำต่ำสุด พร้อมกับวางเครื่องหมายการเดินเรือ เพื่อให้เรือยนต์ขนาด 100 ตัน สามารถเข้าออกท่าเรือสมุทรสาครได้ตลอดทุกฤดูกาล ซึ่งนับเป็นโครงการที่ช่วยสนับสนุนให้ท่าเรือสมุทรสาครมีความสำคัญตลอดไป